

For Sjernet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

5te Aarg.

Den 28de Februar 1874.

No. 4.

Alf Brage

—eller—

Skolelæreren i Minnesota.

En original norsk-amerikansk Fortælling

af

N. S. Hassel.

Femte Afsnit.

Hvorledes Alf Brage tilbragte Julen.

Det lakkede til Jul, og Alf holdt atter Skole i Kode No. 1 eller Eivind Haakonsons Kode. Om nogle Dage skulde han egentlig flytte til Kode No. 3 igjen; men de, som der stod for Tur til at have Skolen i sine Huse, havde ladet ham vide, at de ikke brød sig om, at han skulde komme forend efter Nyaar. Derfor var det nu et vigtigt Spørgsmaal for ham, hvor han saa skulde gjøre af sig selv i de to Aulæuger. I det Hus, hvor han nu holdt Skole, var Folkene snille og venlige nok, men han kunde dog ikke uden Videre forblive her, efterat Skoleugen var ude; heller ikke kunde han bekvemme sig til at spørge dem derom; thi han ansaa deres Tausked i den Retning som et Bevis for, at de ønskede, at han skulde flytte. Men naar han ikke holdt Skole nogetsteds, havde han heller ikke Ret til at bo nogetsteds. Dersom han havde taalt Kulden ligesaa godt som Brærielsen, kunde han gaaet til Byen, kjøbt noget Mad og gravet sig ind i en stor Snefon eller holdt Jul nede i det velbetjendte Snehul i Nærheden af Petter Bergstos Hus. Sa, til Petter Bergstos kunde han vel gaa og tilbringe Julen hos ham. Til S. Johannes Bergstos, som boede lige vestenfor Eivind, kunde han ogsaa gaa; men han undsaa sig for at komme saaledes til Folk og indfoartere sig hos dem uden Videre, og Betaling vidste han, at Ingen af disse vilde tage af ham, heller ikke Olaf Barli. Men Eivind Haakonson — ja, han havde et Hus med fire a fem Værelser i, og hos ham kunde han maasse faa bo i Julen for gode Ord og god Betaling. Dette var dog lidt betænkeligt for Emmas Skuld; men han saa ingen anden Udvei og besluttede sig i Guds Navn til at gaa h'n og tale med Eivind og lade det komme an paa dennes Svar. Paa Veien tænkte han paa den glade Guletid, som Eivind saa gjerne vil tilbringe i sin Familiefreds; men her gik han saa ensom og forladt. Han havde ikke en eneste Slægtsning, at tale eller hygge sig

med. De var Alle saa langt, langt borte. Hvor deiligst havde de det ikke nu derhjemme; saa Marge til at elske og bevise hverandre Kjærlighed og Venfæb. Al den muntre Travlhed i og omkring hans Faders Hus, og alle de glade Ansigter; den fjære, sømme Moder og den hjertensgode Fader, den blide Halstant, de venlige Søstre og de fjære, gamle Tjenere, som ikke vilde forlade sin Tjeneste, fordi de vidste, hvad de havde, men ikke, hvad de kunde faa. Dysaa disse Tjenere havde det nu meget hyggeligere end han. Saa rundt Præbelen om den forlorne Søn ham i Tanker. Sa Saadan var han; Synd, Bildfarelser og Udsjævelser havde berøvet ham Alf; men Guds langmodige Barmhjertighed i Kristo havde fulgt ham og ikke villet slippe ham. Hvornieget havde han ikke at takke Gud for; han kunde ikke opregne det; thi det gik over hans Forstand. Men han havde Guds eget Ord for, at Han vilde have de onde af Synden plad fordærvende Mennesker, de virkelige, søle og affygelige Syndere, vilde have dem frelst og salige og tage dem til sig i sin Himmel, og derfor har sendt sin Søn til at opfylde Løden i deres Sted og saa blive henrettet som den værste Forbryder, virkelig som en Røver og Morder. At den hellige Gud vilde have et saadant Menneske som ham, der hver Dag saa den ene onde og oprørste Tilbøielighed efter den anden stikke hovedet frem og krybe op over og imellem de andre i Hjertet, ligesom Angererne i et Ormerede, saa at han var nødt til at holde en stadig Vagt over dem og føre en daglig Strid og Trætte med dem — det kunde Alf slet ikke begribe. "Hvorledes skulde den Gode kunne elske de Onde, den Rene de Urene, den Hellige de Vanhellige", spurgte Forstanden og soarede selv, at det var urimeligt. Men det maa dog faa Lov til at være og blive sandt. Thi Gud siger saa og fortæller om sig selv, at Han har gjort det ene og vil gjøre det andet alene for Kristi Fortjenestes Skuld, og Han maa dog selv vide, hvad Han vil, meget bedre end vor Forst nd kan vide det. Derfor maa det være og blive den sandeste Sandhed paa Jorden, om end Forstanden og Samvittigheden modsigger den nok saa meert, og Veiden slet ikke vil tro derpaa. Dette var den daglige Lektie, som Skolelæreren lærte op og op igjen, men ikke ventede at blive lærdig med i dette Liv.

Han traf Eivind i mere end almindelig godt Humør, fordi han nylig havde været i Byen og været saa heldig, at han havde faaet Mere end nogen Anden for sin Svende; men Alf var lidt uheldig med sit første Spørgsmaal:

"Du har vel ikke betalt Skolepengene endnu, Eivind Haakonson?"

"Nei", svarede Eivind, og en mørk Sky leirede sig paa hans Pande, "ikke har jeg betalt dem, og ikke tænker jeg paa at betale dem endnu, men naar min Tid kommer, betaler jeg dem til Medhjælperen, som jeg pleier gjøre."

"Det var ikke min Mening at kræve dig; jeg vilde tværtimod gjøre dig et Forslag, saa at du kunde slippe at lægge ud kontante Penge."

Nu gjorde Eivind store Dine og aabnede Munden, men Alf fortsatte uden at lade ham komme til orde, og han glemte at lukke den igjen, saa at Udtrykket i hans Ansigt lignede et stort Spørgsmaalstegn, indtil Alf havde fortalt sit Erinde, da smilte han nok saa venligt igjen og mente, at det kunde lade sig gjøre, hvis de kunde blive enige om Betalingen. "Du kan ligge paa det samme Bærelse, som du havde, da du holdt Skole her i Høst, og forresten ved du, hvorledes vi pleier at leve; den, som ikke vil tage tilfælde dermed, kan ikke bo hos mig."

"Jeg er ikke kræsen", sagde Alf. "Maden er renlig og vellavet, det ved jeg, og det lille Bærelse synes jeg ogsaa godt om, men jeg vilde gjerne have Tilladelse til at bengitte det baade Dag og Nat og altsaa gjøre Tid i den lille Døn, naar jeg har Lyst til at opholde mig deroppe om Dagen."

"Hvad skal du sidde der efter alene om Dagen? Naar du ikke er ude, kan du jo være hernelde."

"Jeg har intetsteds at gaa, derfor bliver jeg vel hjemme næsten hele Dagen, og vilde gjerne have et Sted, hvor jeg uforstyrret kunde læse og skrive. Naturligvis er jeg villig til at betale den Brændsel, som jeg kommer til at forbruge." Alf havde aldrig elsket Penge; thi for alt det Gode, han fik eller nød, takkede han Gud, som gav det eller gav ham Raad til at forskaffe sig det, derfor gjorde den temmelig høie Betaling, som Eivind fordrede, slet intet Afbræk i Alfs Glæde. Han vidste, at de fleste der omkring endnu kun havde sine smaa Nybyggerhuse, og med de saa Andre, som havde større Huse, stammrede han sig for at ting, fordi han var bange for, at det skulde se ud som et Tiggeri, og de skulde indbyde ham til at komme til dem og bo frit. Men da kunde han naturligvis hellerikke have ventet noget eget Bærelse, og dette vilde han saa gjerne have, for at han kunde nyde sin Fritid i Fred og Ro og blive fri for den idelige Børnesur og for at dele Bærelse med Fremmede hver Dag og Nat fra Morgen til Aften og Aften til Morgen. Mrs. Johnson og Emma blev ogsaa glade, da de fik høre derom, og denne Glæde var saa rimelig og naturlig, at de iagen Grund havde til at lægge Skjul paa den.

Da han Løverdags Formiddag kom til et Hus i Rode No. 2, hvor han skulde holde Overhøring, traf han Peter Bergstrøm der, og efterat Overhøringen var tilende og de havde spist til Middags sammen, fulgte han med ham henover Veien og indbød ham til at komme og tilbringe Tiden hos dem. Alf glædede sig herover og takkede, men fortalte ham om Aftalen med Eivind og sagde, at det nu fik blive derved, eftersom han ikke gjerne vilde give Eivind nogen Anledning til Biede eller Had. Samle Peter begyndte med at drille ham og tale om Magnetisme og

anden Tiltrækningskraft, men sluttede med, at han alvorlig talt var enig med ham i, at han ikke havde haft noget andet Valg, og nu ikke vel kunde gjøre det om igjen. "Der er kun et Spørgsmaal til, som jeg vil gjøre dig, før vi stilles ad", sagde han. "Du talte engang til mig i Fortrolighed om din Ungdoms Fordildelse, og jeg agter dig ligesaa høit nu, som førend du fortalte mig derom, efterdi jeg holder mig overbevist om, at Guds Raade har opreist dig, ligesom det ogsaa kun er denne samme Guds Raade, som opreiser og bevarer os Alle fra Synd og Skam; men ikke alle Mennesker kan se Sagen fra den Side. Der er desværre ogsaa nok af saakaldte Kristne, som gjerne vil taale en Synder, men ikke en omvendt Synder. Og vi har nu hørt noget løst Snak og undret os over, hvorfor det er kommet. Jeg husker, at der var et vist Menneske inde hos os paa den Tid, vi To sad og talte sammen derom, og det samme Menneske har maaske haft længere Dren end vi tænkte."

"Ja, det kan nok være; thi jeg var just ikke meget forsigtig eller bange for, at Andre skulde høre, hvad jeg sagde, fordi jeg sagde det til Guds Være, Hans Ords Pris og Synderes Trøst, og fordi jeg blandt andre Feil ogsaa har den at være altfor snaksom og aabenhartig over for Alle, som tilhører samme Kirkesamfund som jeg, og om hvem jeg ikke har nogen Grund til at antage, at de ikke ogsaa af Hjertet tilstemmer den rene lutheriske Være; thi alle disse elsker jeg som mine Brødre og Søstre, og da jeg ingen andre Slægtninge har paa denne Side af Atlanterhavet, falder det mig ofte altfor vanskeligt at holde Maade med min Fortrolighed; men med Guds Hjælp tager jeg mig alvorligen iagt for den Slags Fortrolighed, som bestaar i at bagtale andre Mennesker. Jeg troede ikke, at Andre end Præsten og du vidste om det; men dersom Folk taler derom saaledes, som jeg gjorde, vil jeg ikke beklage mig derved; dog det tør jeg vel ikke haabe."

"Na nei, men du skal heller ikke tage dig meget nær deraf. Vi vil modarbejde Sladderet med Sandheden, og lader det sig end ikke sragge, saa ved vi dog, at alle Ting maa tjene dem til gode, som elsker Gud. Og saa Farvel, og en glædelig Jul vil jeg ønske dig."

Da Alf kom tilbage om Aftenen, bad Folkene ham at blive hos dem til over Middag den næste Dag; nogle Slægtninge og Venner vilde komme til dem, saa kunde han læse en Prædiken af Luthers Huspostil og hjælpe dem med Salmesangen. Det var ham altid en stor Glæde at blive anmodet om en saadan Tjeneste; derfor kom han ikke til Eivind Haakonson før Søndags Eftermiddag, men da kom han med Nadsjæffen paa Raffen og saa let og glad iom et sorgløst Barn. Han hilste paa Mrs. Johnson og gik lige op paa sit Bærelse, hvis Møblement bestod af en Bænk, en Stol, et Bord og en liden Døn, foran hvilken Emma nu laa paa Knæ og blæste op Ilden. Han syntes, at han aldrig havde seet hende saa vakker, som da hun nu saa op og tilnækkede ham et venligt Belskommen. Glæde og Kjærlighed lyste ud af Diet, men der kom ogsaa en liden Blanding af Undseelse deri, formodentlig fordi hun stammrede sig over sit eget kladderagtige lille Ansigt, som fortalte Alf om den søsterlige Følelse, hun nærede for ham. Hun havde aldrig haft nogen Broder, men ofte ønsket sig

en, og i en fortrolig Samtale med Moderen havde hun engang sagt, at hun troede, at hun holdt af Alf Brage som en Søster af sin Broder, — men Ansigtet havde slet ingen Tilladelse til at sladre derom nu. Alf blev haardt henrykt og forbløffet; Overraskelsen, den venlige Hilsen, det blide Ansigt og de sladderagtige Dine bragte hans Blod ned i Synhullet havde gjort; Hjertet slog saa voldsomt; Forundring og Beundring, Haab og Mishaab, Glæde og Sorg, kort sagt, de forskjelligste Tanker og Følelser krydsede hverandre saa lynsnaart, at han i nogle Dieblit forglemte Alt omkring, men ogsaa kun for nogle Dieblit, saa vendte det gamle blide og venlige Ansigt tilbage. Hun maatte vist have bemærket det Indtryk eller, rettere sagt, det Virvar af Indtryk, som havde henrykt ham; thi hun skændte sig at slaa Dine ned og begyndte at blæse ind i Dinen igjen eller udenpaa den, hvilket nu ogsaa kom ud paa Et; thi Ilden brændte, saa den knitrede og trak Luften til sig med en Dur, saa Dinen stod og rystede, og det havde været meget rimeligere, at hun havde undersøgt, om den stod stødt paa sine Fødder, end at sidde der og blæse paa den. Men hun var ingen Nar, saa at hun blev ved at blæse, om hun end ved en Feiltagelse var begyndt dermed; hun reiste sig roligt, og da hun havde besvaret Alfs Spørgsmaal om, hvorledes det stod til med hendes Moder, gik hun, men vendte sig i Øren og sagde, at Kaffen snart var færdig, saa at han ikke maatte vente forlænge, inden han kom ned til dem.

Da han var bleven alene, satte han sig ned og saa sig om med samme Tilfredshed og Velbehag, som naar man godt og vel er kommen hjem igjen fra en lang og besværlig Rejse. Tanken om, at Emma maatte virkelig have fattet Kjærlighed for ham, vilde endelig trænge sig ind paa ham. Og dersom det forholdt sig saaledes, og Gud vilde det, var det jo saa meget desbedre, og da vilde der nok ogsaa blive en Uvei. Men videre vilde han ikke tænke derpaa nu, da han havde noget Andet at glæde sig over. Han takkede Gud, som formedelst sin ubegribelig store Kjærlighed til arme Syndere havde skjænket ham dette lille Sulehjem, hvor han i Fred og Ro kunde beskæftige sig med, hvad han havde lyst til. Her kunde han uforstyrret læse og skrive og ganske ugenerl tage det, som om han var hjemme. Her haabede han ved Guds Naade at kunne glæde sig ved sin kjære Frelsers Fødselsfest og styrke sig til Kampen mod det nye Aars Besværligheder; her kunde han synge Guds Lov og Pris af fuldt Hjerte og af fuld Hals, saa det klang i Eivind Haakonssens Hus og overdøvede dennes høirøstede Skjænden. For at gjøre en Begyndelse hermed sang han med dæmpet Stemme en af Biskop Brorsons aandelige Sange, mens han pakkede ud Bøger, Skrivebøger, Album, Tobak og nogle Kledningsstykker. Hans Sang løffede Smilet frem paa Mrs. Johnssens Læber og ledte hende Arbeidet, og da han var kommen ned, og Emma havde været oppe med en Mugge med Vand og et Glas, forsikrede hun, at Kærligt var saa meget hyggeligere nu, at det nykke var til at kjende igjen.

Sulen hengik ogsaa paa den Naade, som Alf havde haabet, og blev en velignet Sul. Anden Suledag hjerte han og Mrs. Johnsen med Eivind og dennes fire Børn

til Kirken; kun Emma blev hjemme for at pakke Suset. Præsten formanede sine Tilhørere til at afstaa fra al Synd, fordi Alle, som ikke vil afstaa fra Synden, de ringeagtede den Herre Jesus og negte ham Herberge. Derefter opmuntrede han dem til at lade den Helligaand faa berede deres Hjertes til at tro alt Guds Ord, thi de herlige Naadeløfter er Jesubarnes Svøb, og det elendige Mennekehjerte det Krøbberum, hvormed han vil tage tilfaste. Da Gudstjenesten var tilende, bad han Menigheden at standse lidt; han havde Noget at tale om angaaende Skolelærer Brage. Igaar havde han paa Veien hid tilfældigvis truffet sammen med Mrs. Wilson, som havde ladet saadanne Ord falde om Brage, at han havde fundet sig forpligtet til at undersøge Sagen næriere. Og da Peter Bergsøs Navn var indblandet i Sladderet, havde han anmodet Mrs. Wilson om at kjøre med til denne, hvilket var den nærmeste Vej hjemad for hende, men hun havde ikke Tid, fordi hun skulde andetsteds hen og deuden ingen klare Dplysninger kunde give. "Jeg har nu talt med flere Mænd fra Menighedens tre forskjellige Noder", sagde han, "og tror at burde give Menigheden følgende Dplysninger om Skolelærer Brage. Jeg ved, at han kun har været til et godt Exempel i Ord og Gjerninger i den Tid, han har været her, ligesom jeg vidste, førend han kom hid, at han kun havde været til et godt Exempel i de Menigheder her i Amerika, hvor han tidligere har været Lærer. Jeg ved ogsaa, at han for flere Aar tilbage i Norge faldt i aabenbar Synd og undertiden forsøgte ved stærk Drif at befri sig for den stadige Trældomsfrygt, som Vildfarelsens Mørke da holdt ham fangen i, og som undertiden bragte ham Fortvivlelsen nær. Dette var en stor og affhyelig Synd; lader os derfor Alle bede Gud i Naade bevare os derfra. Men naar Gud har havt Langmodighed med ham, opreist og styrket ham med sit Ords sande Trøst, saa at han nu vandrer i et nyt Levnet; naar han nu efter paalidelige Folks Vidnesbyrd i flere Aar har levet, som det sømmer sig en Kristen, tror De da, kjære Venner, at det er ret at tale om hans Fald? Ja, dersom vi og gjør det, da lad os vogte os, at vi kun tale Sandhed i Kjærlighed, saaledes at Gud æres og Næsten gavnnes derved, og lad hans Exempel opmuntre Enhver, som ligger eller falder i aabenbar Synd, til at vende sig til Jesu Kristi Fader og herester have Samfund med ham for vor Frelsers Skyld. Men dersom Noget taler derom af Skadesynd over at kunne fortælle noget Ondt om En som nu vil holde sig til Gud og leve efter hans Ord, han skal vide, at den Fornægtelse, han finder deri, er en djævelsk Glæde; og naar han saaledes modarbejder Skolelærers Gjerning, som er en god, en Guds Gjerning, og snækker det gode Exempels Magt, da tjener han dermed Djævelen og ingen Anden. Det ottende Bud er et ligesaa alvorligt ment Guds Ord som de andre ni, og det er en laesaa vanderende og affhyelig Synd at bagtale sin Næste som at stjæle hans Guds og Venge fra ham. Maaske Brage selv har nogle Ord at sige nu, eller kommer det alfor uventet?" spurgte han, idet han vendte sig til Alf.

Denne svarede, at han ikke troede at have Andet at sige, end at han nu skammede sig ved sin Synd for Gud og Menneker og ikke havde Andet at rose sig af

eller trøste sig ved end Guds Barmhjertighed og Naade i Kristo.

"Derfor er De vor Broder", sagde Præsten; "thi det erkjender vi om os selv, at vi er arme Syndere, som ikke ved noget Andet til Salighed end den korsfæstede og genopstandne Guds Søn. Derfor taaler vi gjerne angergivne Syndere iblandt os og saadanne Soldere, som spørge efter en Frelser fra Synd og Død, hvilket Herrens og Hans Apostles Exempel lærer os. — Lad os da, kjære Venner, idag stilles ad med den alvorlige Beslutning i Jesu Navn, at den, som før har beruset sig ved stærk Drik, ikke gør det mere, den, som har stjaalet og bedraget, stjæler ikke mere, og den, som har bagvasket og berøvet sin Næste, gør det ikke mere, kort sagt, den, som har syndet, synder ikke mere, saa vil vi gjerne kalde ham eller hende en Broder eller Søster i Kristo, for hvis Skyld Gud vil forlene alle dem Naade og Kraft, som oprigtigen begjærer Saadant af Ham."

Fra Kirken reiste Civiind Haakonser med sine Børn vestover paa nogle Dages Besøg. Alf havde lovet at hjælpe til med det nødvendige Stel hjemme paa Gaarden, mens han var borte; Alf og Mrs. Johnson fulgte nu med en af Naboerne hjemover. Da de forsatte sin Vej alene fra Naboens Hus, var det som om Noget stod dem i Halsen, saa at de ikke kunde begynde nogen Samtale. Alf havde altid tænkt, at dersom han nogensinde kom til at spørge en Pige, om hun vilde blive hans Hustru, skulde hun først vide om hans grove Fald; derfor havde han igrunder Intet imod, at Mrs. Johnson nu havde hørt Sandheden, saa meget mere som det ikke var urimeligt, at baade hun og Emma allerede havde hørt Sladderet. Og dog havde han nu omtrent samme Fornemmelse, som han ofte havde haft som liden Gut, naar han om Vaaren stod aflædt til Badning og kviæde sig for at tage det første Hop ud i det kolde Vand; men nu som da tænkte han, at det var bedre at springe i det end at frygte i det, og sagde: "Det var uventede Ophøringer, Præsten kom med idag efter Guds tjenersten."

"Maaste de ogsaa var uvelkomne for Somme", sagde Mrs. Johnson. "Den stakkels Mrs. Wilson blev saa rød i Hovedet som en kalkun Hane, og Alle saa paa hende. Men det var rigtig kjæft gjort af Præsten; thi naar saadant Sladder først er kommet ud, er der vist intet bedre Middel derimod, eller noget kraftigere Middel til at helbrede sladderagtige Mennesker."

"Nei, noget bedre Middel gives nok ikke; thi han brugte baade Loven og Evangeliet. Derfor har vi god Grund til at haabe, at ogsaa dette snart eller sent vil bidrage til En og Anders sande Gavn."

"Jeg tror ikke, at Halk har Noget imod Dem, fordi De før nogle Aar siden underinden faldt i den Synd at beruse Dem med stærk Drik; thi det er den gamle og desværre alfor almindelige Skik og Brug i Europa, og jeg har aldrig hørt Andet der, end at Alt var godt og vel, naar et ungt Menneske, som en Tid vel ofte havde forsyndet sig heri, reiste sig igjen, og lagde den Synd og blev et Ordenmenneske. Men maaste der er Nogle, som har mere imod Dem, fordi De nu lever stille og gudfrygtigt og vidner frimodigt imod al Synd, og saaledes ogsaa ved

Deres eget Exempel paaminder Andre om, at man bør omvende sig fra Synden til Gud. Dette har man ingen Lust til, derfor vil man gjerne finde en Undskyldning og indbilde sig, at Skolelærerens Ord og Gjæringer er bare Hylleri, saa at man ikke behøver at efterfølge hans Exempel. Endstjænt man ved, at en saadan Undskyldning ikke er andet end Løgn, saasom det Gode bør efterfølges for dets egen Skyld, hvor man saa end ser eller hører det."

Alf havde aldrig før hørt Mrs. Johnson tale saa meget paa en Gang og glædede sig over hendes Deltagelse og Iver for at læge det gamle stygge Saar, som Mrs. Wilsons Ufjærlighed havde oprevet. "Aa ja", sagde han, "for Nogle's Vedkommende forholder det sig nok saa; thi Verden — og noget af den findes jo altid i den synlige Kirke — kan ogsaa godt taale, at et Menneske omvender sig fra en Synd og Lust til en anden, f. Ex. fra Udvævelser og Fjalderi til Verdenskjærlighed, Egerjærrighed eller Pengegjærlighed; men at Gud skal saa omvendt En fra allsags Synd til Sig, det kan Verden og dens Fyrste slet ikke fordrage. Drukkenskab og Fjalderi er maaste især i Europa en almindelig Synd, men derfor er den dog lige stor og vederstyggelig. Et beruset Menneske kan ikke vogte sig for Synden, kan ikke bede til Gud, kan ikke holde sig til Ham eller være i Samsund med Ham, — og tænkt, hvilken Synd det er, naar En med Billie drikker sig ind i en saadan Tilstand. Men det er en gammel hedensk Skik. Jeg har aldrig egentlig elsket Fjalderi, kun Uro og Fortvivlelse har drevet mig dertil, og midt under Fjaldriet har jeg vansmægtet af knugende og pinende Uro og Samvittighedskvaler. Naar jeg i de sidste Aar, jeg var i Kristiania, lod mig forlede af Verden eller Kjødets til at drikke nogle Glas Vi og følte mig mere ilde vel derved, da vilde jeg have flere, og snart var jeg, saalænge den Tur stod paa, værre end nogen Anden; jeg blev aldeles henrykket og vidste ingen Grændse. Jeg følte Selvedes knugende Pine og skrækelige Kval i Hjertet og dets gruelige Angest i Samvittigheden og saa dets evige Gab grine mig imøde lige foran mine Fødder; jeg gav derfor alt det, som hører denne Verden til, en god Dag, med Undtagelse af det, som forøgede min Uro og Pine, men efter min Mening burde kunne lette og fordrive den. Jeg brød mig ikke d. t. Ringeste om Menneskene eller deres Dom og Mening om mig, undtagen mine kjære Forældres og Sødskenes; men Tanken paa dem forøgede ogsaa kun min Smerte og Fortvivlelse. Da naar jeg ved Guds naadige Styrrelse atter kom borte fra Sus og Dus og blev ædru igjen, hvilken skrækelig Tid henlevede jeg ikke da i bitter Selvbebreidelse, Selvsforagt, Samvittighedsangest, Uro, Mishaab, falsk Trøst og matte Glimt af Haab. Jeg kan aldrig fuldstaafe Guds Længmodighed med mig."

"Nei, vi har vist Nok at takke Ham for i al Ewigheid, naar Han saar redde og helbrede os fra Syndens saele Magt og Plage og føre os fra denne Prøvestand og Jammerdal ind i det virkelige Liv, den evige Salighed, som den Herre Jesus har forhvervet os med sit eget Blod."

Emma sad saa fordybet i Læsningen af en Bog, at hun neppe bemærkede de Indtrædende, og disse blev behageligt overraskede; thi hun havde fundet frem mange smukke Ting, som Mrs. Johnson havde bragt med sig fra Norge,

og pyntet Væggene med smukke Kobberstik, Vinduerne med lange hvide Gardiner, lagt en blændende hvid Dug paa Spiisebordet og dækket dette saa smagfuldt, som Huset for maaned, ja, ordnet, pu set og pyntet Alt paa bedste Maade, og da nu ogsaa Solen sendte sine venlige Straaler derind, saa der ret koseligt nd i Eivinds Stue. Men det Bedste var, at de nu kunde haabe at nyde denne Hygge og hverandres Selskab i Fred og Ro i flere Dage. Resten af Dagen gik hen under religiøse og interessante Samtaler, og da det lakkede imod Aftenen, spurgte Mrs. Johnson om Alf vilde være saa snil at synge en Salme med dem og læse et Kapitel af Bibelen, saa vilde de holde Aftenandagt sammen.

Efterat det nødvendige Arbejde var gjort den følgende Morgen, og de alle Tre atter sad sammen i Stuen, begyndte Emma at tale om Begivenheden i Kirken igaar, og da Alf spurgte, hvad hun tænkte derom, svarede hun, at han maasse havde gjort rettest i, ikke at sige mere, end han havde sagt; men hun tænkte ogsaa, at det ikke havde været urigtigt, om han havde fremsført Noget til sin Undskyldning for Menneskene. For Gud havde han ingen Undskyldning, men for Menneskene kunde han dog have.

"Jeg tror", sagde Alf, "at jeg gjorde rettest, saaledes som jeg gjorde, især saasom jeg var aldeles uforberedt. Forøvrigt anser ikke jeg de aabenbare Fjeld som min største Synd. De er efter min Mening haandgribelige Beviser, som jeg selv tiltrængte for at kunne se, hvorledes det var fat med mig, saa at jeg ikke skulde slaa mig til Ro med nogen falsk Trøst, inden Gud fik mig til at modtage den sande. Thi jeg fik heller ingen Kraft mod Synden, førend jeg af og ved Guds Ord blev nødt til at forsøge at tro Ham paa Hans Ord om den suldkomne Forløsning, Frelse og Salighed, som Kristus har forhvervet os. Da erfarede jeg først, at jeg slet ikke troede eller af mig selv kunde tro Ham paa Ordet; men siden det blev mit daglige Arbejde, er den grove Synd bleven borte, og de finere og skjulte blevne mig saa meget større, mere aabenbare og besværlige. Min store Gøvedsynd var nok den, at jeg lidt efter lidt var falden fra min Daabsvagt og endelig kommen saa langt bort fra min Gud, at jeg ikke længere kjendte Ham som den Jesu Kristi Fader, der alvorligen vil alle levende Menneskers Frelse og Salighed. Jeg tænkte, at jeg troede paa Kristus, men troede ikke, at Han var mig nok. Jeg vilde være min egen Gud, omvende og frelse mig selv, og saa kunde Kristi Fortjeneste gjøre Udslaget for Resten. Saaledes vilde jeg have det; men Kristus, Naadens Herre, vil ikke være Syndens Tjener."

"Men", sagde Mrs. Johnson, "det er vel maasse Tilfældet med de Fleste, som begynder at opbaagne, at de ikke strag erfjender, hvor hjælpeløse og aldeles fortabte de er."

"Jeg ved ikke; men det ved jeg, at jeg derved forshndede mig storligen mod min Gud. Dog vil jeg uden Sammenligning hellere have spist Svinemast med den yngre Broder og forlorne Søn og med ham komme til Sandheds Erkjendelse og blive salig, end jeg med den ældre vil leve uden sand Anger og Tro, men godt og skikkelig hver Dag her og blive evig fordømt. Jeg vil hellere nævnes blandt Toldere og Syndere her og komme til Anger

og Tro end regnes blandt de ærede Farisæere og blive fordømt med dem hiiset."

Mrs. Johnson gav ham naturligtvis Ret heri, saasom Sjælens Frelse er den eneste Gøvedopgave for dette Liv.

"Men vi kom bort fra det, vi først talte om", sagde Emma, "og jeg har endnu ikke faaet Svar paa mit indirekte Spørgsmaal."

"Om Undskyldninger, mener De", sagde Alf, "ja, jeg kunde nok anføre Noget, som fra et blot menneskeligt Standpunkt taler til min Undskyldning, nemlig den Livsstilling, jeg dengang var i, og som jeg ikke var skabt for eller havde Lyft til. I en anden Livsstilling havde maasse andre Tanker og Interesser adspredt mig, optaget min Tid, fordrevt Uroen og givet mig Virkelyst og friskt Mod."

"Og maasse ogsaa fordrevet og forhindret en sand og grundig Syndserkjendelse", tilføjede Mrs. Johnson, "men derimod hjulpet Dem til at finde Verdens falske Fred."

"Ja, der er Rimelighed nok for, at det kunde have gaaet saaledes. Jeg kunde maasse ogsaa anføre noget Andet, dersom jeg vilde give mig af med at oplede Undskyldninger; men jeg vil hellere tilføie, at jeg ikke synes, at jeg selv, mit eget Jeg, er frommere eller bedre nu end dengang. Jeg arbejdede kjæmpede og stred meget mere og saarere mod Synden dengang end nu; dengang forsøgte jeg tidt og ofte at staa ret op paa mine Fødder og stride af al Magt, men med et sløvt Sværd og uden Harnisk, under Mishaab og Fiendskab imod Gud; nu derimod kryber jeg hen og gjemmer mig, saasnart Fienden vil angribe. Jeg kryber ind i Ordet og gjemmer mig bag Guds Naadestoffer og Kristi Fortjeneste, og naar jeg først er kommen derhen, da er jeg hjulpen; thi da bliver jeg selv saa liden, at jeg bliver ringere end Intet, og Fienden kan intetsteds se mig eller saa noget Tog i mig. Saa luffer jeg Vinene og tænker: nu faar han brøle og slaa om sig saa meget han kan, men jeg vil blive i dette Stjulested, hvorledes det end gaar. Her maad det gaa godt."

"Er end min Dndskab stor,
dog naar jeg mig kun tor
i Jesu Blodestrømme,
hvem vil mig da fordsomme?"
(Wisk. S. A. B.)

Benjamin Franklin.

(Af Hedevig Rosling.)

(Slutning.)

Det var 1730, at Franklin blev Eneherre over Trykkeriet. Paa samme Tid fik han det indbringende Arbejde at trykke endel Papirpenge, efterat Henrighsmæssigheden heraf længe havde været omhandlet baade privat og offentligt, og efterat Franklin med Feld havde diskuteret Sagen i sit Blad. En Ven skaffede ham samme Bestilling fra Byen Newcastle. Han kunde nu udvide sin Virksomhed, tog et Par Medhjælpere og aabnede en liden Boglade. Han skuede ingen Nøie, men undgik ogsaa omhyggelig Alt, hvad der kunde se ud som Mangel paa Flid og Afholden-

hed. Han flædte sig tarveligt, tog aldrig Del i Forlystelser, var aldrig ude paa Fjesteri eller Jagt, disse for Engländerne og Amerikanerne ellers saa uundværlige Gleder. Hans eneste Adspredelse var Læsning, og da han dertil var en nøjagtig Betaler, vandt han mere og mere Tid blandt sine Medborgere og saa efterhaanden sin Stilling fuldkommen sikret.

Keimers Kredit derimod aftog daglig, indtil han maatte overlade Alt til Kreditorer og reiste til Barbados, hvor han levede i fattige Kaar. Der endte hans sine Dage som Underordnet hos en af de unge Arbeidere, der tidligere i hans egen Tjeneste havde nydt godt af Franklins Veiledning. Men denne samme Franklin, som man til sine Tider saa paa Gaden trille Papir hjem paa en Hjulbør, havde allerede, medens han tjente hos Keimer, stiftet et filosofisk Selskab. De første Medlemmer var Alle Haandverkere og Handelsmænd, som ved Selbstudium havde skaffet sig Kundskab i en eller anden Retning. Saaledes var Thomas Godfrey, den tidligere nævnte Glasmeister, en dygtig Mathematiker, Smederen William Mangridge en ypperlig Mekaniker, en Anden var Astronom, Flere skrev Vers, og Alle berigede sin Aand ved Læsning. Hver Fredag Aften kom de sammen. Efter Tur maatte hvert Medlem forelægge et Spørgsmaal til Diskussion i Naturkundskab, Filosofi, Sædelære eller Politik, samt en Gang i Løbet af tre Maaneder forelæse et selvskrevet Foredrag over hvilket Emne, han lystede. Spørgsmaalet forelagdes Ugen forud, saa at Alle kunde sætte sig ind i det og forberede sig til dets Drøftelse. En Præsident ledede Forhandlingerne, og for at undgaa Overdrivelser og Jvrighed, blev stærke Meningsytringer og afgjørende Modsigelse i Søate en liden Pengebød, ligesom Løst til Disput, Driste om Seier og al Personlighed var banlyst. Thi Maglet skulde alene være en oprigtig Søgning efter Sandhed. Det blev den bedste filosofiske Skole i Amerika og et Mønster for mange andre.

Ved Selskabets Tilbliven var der endnu ikke noget ordentligt Bogudsalg hverken i Pennsylvania eller de nærmere Kolonier. I de saa Boglader, som hist og her stod i Forbindelse med Trykkerier, var hovedsagelig Papir, Skrivejager, Almanaker, Viser og i det højeste Skolebøger; al anden Literatur maatte hentes fra England. Derfor foreslog Franklin, at Selskabets Medlemmer skulde bringe de Bøger, de eiede, sammen i det fælles Bokale til indbyrdes Udlaan. Derved vilde enhver af dem saa samme Nytte af den hele Samling, som om den tilhørte ham alene.

Saaledes kom det første amerikanske Bibliothek istand. Ved at se, hvor heldigt dette gik, fik Franklin Ideen til at stifte et større paa offentlig Subskription. Han udlastede Plianten dertil og nedskrev Regler, ifølge hvilke hver Subskribent skulde første Gang betale 40 Shilling og siden 10 Shilling i 50 Aar. Han gik selv omkring for at samle Stømmer paa sin Liste hos Alle, som han troede var glade i Bøger. Men han foregav, at han kom fra et Antal Venner, thi han sølte klart, hvor ugunstigt det er for en Plans Fremme at nævne sig selv alene som Forslagsstiller, hvor det gjælder et nyttigt Foretagende, som paa nogen Maade kunde have Ideens Bærer over Naboerne. Det

var ham saaledes altid om Sagen at gjøre, ikke om Vren. Det første Aar fik han 50 Deltagere. Han valgte Bøgerne, forskrev dem fra London og aabnede Udlaanet en Gang om Ugen. Næste Aar var der 100 Deltagere, og fra den Tid udvidedes Bibliotheket i overordentlig Grad. I alle Koloniers Hovedsteder efterlignede man Exemplet, Bibliothekerne blev forsøgede ved Gaver, det kom i Mode at læse, og da der ikke var offentlige Forlystelser til at drage Folk fra Bøgerne, læste de saameget desto mere, saameget desto bedre. I saa Aar sporede en mærkøerdig Fremgang i Folkets Oplysning, og Franklin selv tror ikke, at Kolonierne vilde været istand til en saa kraftig og enig Modstand mod sine Underknyere, om ikke Læsning havde udviklet Folkets Evner. Et Par Timer om Dagen ofrede han paa literære Studier, for altid at kunne samle det bedste, og paa Grundlag af Bibliotheket oprettede der snart efter et stortartet Bogudsalg, som tilfredsstillede alle Fordringer. Franklins første lille Bibliothek er blevet efterfulgt af mangfoldige andre, som den Dag i Dag virke til Adspredelse og Oplysning blandt de Klasser, som vanskeligt kunne kjøbe Bøger. Der er for Exempel i Boston et Bibliothek, som er oprettet og bliver vedligeholdt af Kommunen. Her kan hvem som helst sætte sig ind i den lyse hyggelige Forsamlingsstue, gennemse og læse Bøger, samt laane en med hjem paa 14 Dage. Alt er her ikke alene i den fuldstændigste Orden, men helt elegant, og uagter Størrelsen og den umaadelige Tilstrømning bliver Intet ødelagt; thi enhver Indtædende holder den fælles Eiendom i Hævd og Væ. Blandt Bibliothekarens mange Assistentter ere de Fleste Kvinder.

Som Franklin var opdragen i den presbyterianske Kirke, saa vedblev han nu at holde sig til denne, pleiede venstabelig Omgang med Menighedens Sjælesørger og kom ogsaa paa dennes Opfordring stadig i Guds Hus. Men Præstens Taler var tørre, polemiske og lidet opbyggelige; de gik mere ud paa at lære Folk at være gode Presbyterianere end gode Kristne; thi han forklarede idelig deres feregne Læresætninger. Endelig en Søndag tog han følgende Text af Filipenserbrevet: "Iøvrigt, Brødre, hvad som helst der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er reiserdigt, hvad der er elskeligt, hvad der har godt Lov, enhver Dyd og enhver Hæder: derpaa giver Agt." Her, tænkte Franklin, maa han dog lægge os vore Tanker og Idrætter paa Binde; thi Franklin med det varme Hjerte kunde ikke forudsæ Muligheden af, at dette Apostelens Rigdomsvæld af indtrængende Formaning kunde indsnøres i følgende fem Punkter: "Hold Sabbathen hellig, læs flittig den hellige Skrift, kom regelmæssig til den offentlige Gudstjeneste, tag Del i Sakramentet, vis Agtelse for Kirkens Tjenere." Alt sammen saare godt, men dog slet ikke, hvad Paulus mente med disse Ord, og derfor kunde Franklin nu ikke længer finde sig i at søge Menighedens Forsamling. Tidligere havde han forfattet en Liturgi til Brug i Hjemmet, denne vendte han nu tilbage til og trodsede i dette Stykke Folks ilde Dmtale.

Senere kom Præsten Whitefield fra Irland til Philadelphia. Hans store Veltalenhed foldte Kirken med Tilhørere; men Gæstligheden blev uenig med ham og forbød ham Guds Hus. Saa prædikede han i det Frie, og Frank-

lin var blandt Tilhørerne. Med sin klare Røst blev han hørt over en Forsamling af 10,000 Mennesker, og som Bodsprædikant frembragte han fuldstændig Forvandling i det religiøse Liv i Byen. Fra at have været tankeløs og ligegyldig for Religionen, syntes det pludselig som om al Verden var bleven opvakt; rundt om hørte man Psalmesang i Husene, og da det ofte var ubequem at holde Guds-tjenesten i det Frie, indsamlede man i saa Dage en Sum, stor nok til at opføre et prægtigt Bedehus.

Paa en Rejse til Georgia, hvis Kolonisation nylig var begyndt, havde Whitefield seet megen Nød. Thi istedetfor at sende kraftige arbejdsomme Folk derover, var der kun kommen saadanne, som ikke duede til noget i Sjernet, og endnu mindre blandt Fremmede, hvor der maatte arbejdes vedholdende. De kom i Nød, døde og efterlod mange hjælpeløse Børn. Whitefield vilde samle milde Gaver og bygge et Waisenhus, hvor disse Smaaastakler kunde finde Ly og Opdragelse. Saavidt var Franklin enig med ham, men da der i Georgia hverken fandtes Materialier eller Arbeidskraft, raadede Franklin til at opføre det i Philadelphia og føre Børnene did. Men da Whitefield blev ved sin engang fattede Plan, at alt nødvendigt skulde sendes til Georgia, skjønt det vilde koste store Summer, negtede Franklin at yde sin Skjærv. Snart efter hørte han en af Whitefields Taler og mærkede, at han vilde slutte med en Indsamling til Waisenhuset. "Af mig skal han ikke saa en Gnid", tænkte Franklin. Han havde hos sig nogle Kobberpenge, fem Dollars og nogle Guldmønter. Som nu Whitefield fortsatte, blev Franklin mildere stemt og sagde ved sig selv: "jeg vil give ham Kobberet"; endnu et veltalende Indlæg for de stakkels Smaa, og Franklin tænkte stamfuld: "han skal ogsaa have Sølvet." Men inden Whitefield sluttede, var Franklin saa aldeles reben med, at han gav Alt, hvad han havde, baade Guld og Sølv.

I sit Husliv var Franklin meget lykkelig. Han blev sin første Kjærlighed tro, og da der i Aaret 1730 kom Underretning om, at Rogers var død, tilbød han atter Wijs Head sin Gaand. I over femti Aar var hun ham en trofast Medhjælperinde. Hun gik ind paa alle hans Interesser, hjalp ham med mange Smaaarbejder i Trykkeriet, forestod Udsalget i Butikken, og da Franklin fik den første Papirfabrik i Amerika igang, var hun den, som indkjøbte Filler til dette Brug. Hun holdt ikke Tjenere, men sørgede alene for Husholdningen, just saaledes som Franklin altid havde yndet det. Som den første August, som fik Indpas i dette Fjældens og Sparsomhedens Hjem, fortælles, at hun en Morgen bragte Franklin The i en Porcellæns-kop med Sølvstøbe i Smilende fremsførte hun til Udflydning, at hendes Mand fortjente ligesaa godt en Porcellæns-kop som enhver anden Borger i Byen. Indtil den Dag havde en simpel Skaal og en Tinske gjort Tjeneste, ligesom The havde været en uændet Nydelse i Franklins Hjem.

I 1732 udgav Franklin en Almanak under den beskedne Titel Poor Richard's Almanac (Fattig Richards Almanak). Det var en Røst til Folket, som i 25 Aar kaldte det til Alvor og Dybde, til Fliid og Nøjsomhed, som lærte det Visdom ved at lære det at leve. Her var praktiske Leve-regler for Enhver; her kunde man lære at dyrke Jord og

røgte Koeg, og naar Franklin kom ind paa Emner som: "hvortledes gjøre Arbeidet underholdende?" "hvortledes blive rig?" da talte han med en saa indtrængende, overbevisende Kraft, at Arbejdsmanden maatte føle sin Willie styrket. "Og Willie er Dei", sagde han, "men den Dovne sniger sig saa langsomt frem, at Armod indhenter ham; Glæden derimod løber i Hælene paa den, som undflyr den." "Ledig-gang", sagde han ogsaa, "er som Røst, der slider langt mere end Arbejde; den Nøgle, som er i Brug, er altid blank."

Hvad Franklins Dagblad var for de ophlyste Klasser, var dette Skrift for Folket. Der blev solgt 10,000 Exemplarer om Aaret. Samtidig indførte Franklin den nye Industri i Landet at fabrikere Papir, idet han byttede Almanakken for Filler, som Folk ellers kastede bort. Han forsynede Kjøbmændene i Boston, Philadelphia og mange andre Byer med denne Vare. Efter hans Exempel kom der snart flere Fabriker igang rundt om i Amerika, og saaledes havde han nu lært sine Landsmænd at undvære Moderlandets Aviser, Almanakker og Papir; — omfider skulde han ogsaa lære dem at undvære dets Styrelse.

Hans Trykkeri blev ligeledes Vuggen for mangfoldige andre. Han oplærte nemlig ypperlige Arbejdere og sendte dem med Presse og Typer til Byer, hvor der endnu ikke var noget Trykkeri. I sex Aar understøttede han en saadan Filialafdeling mod at erholde en Trediedel af Overstuddet. Hans høimodige Tillid blev i Regelen ikke stuffet. Kun en ung Bogtrykker, som han sendte til Syd-Carolina, holdt sine Sager i en saadan Uorden, at Franklin idelig led Tab derved. Men da den unge Mand pludselig døde, bragte hans Enke Trykkeriet paa Fode, satte sig med utrættelig Fliid ind i Regnskabet, som i Aar og Dag havde været forsvundet, gav Franklin ikke alene røstigt Underretning, men befalte til Punkt og Prikke. Med Dgthighed førte hun saaledes Forretningen, indtil hun havde erhvervet Trykkeriet som Eiendom for sin ældste Søn.

Det er utroligt, hvad en eneste Mand som Franklin kan udrette for sit Land, og det er vel neppe for meget sagt, at han bragte Amerika et Aarhundrede fremad i Tiden. I stor Maalestok gav han sine Landsmænd Blif for, hvor meget der kan udføres ved Fællesskab i Tanken og ved Sammenlutning til Handling. Han grundede saaledes ved Subskription et Hospital, en Hjælpeforening for Gamle og Svage, og flere Arbejdsforeninger til nyttige Formaal. Endnu saa Philadelphias Gader ubrolagte og om Aftenen indhullede i et farligt Mørke, saa Folk ikke vavede sig ud i den regnfulde Tid, naar de var som en Sump. Franklin fik dem ikke alene broglige og ophlyste, men sørgede ogsaa for, at der blev Opsyn om Ratten og mere Sikkerhed mod Ildsvaade. Efterhaanden som hans Anseelse i Byen voksede, overdrog man ham det ene offentlige Hverv efter det andet. Han søgte aldrig noget Tillidshverv, men aflag heller ikke noget, ligesaa lidet som han nogensinde opgav, hvad han engang havde paataget sig. — og han udfyldte enhver Plads saa godt, som om han kun havde haft en. 1737 blev han udnævnt til Postmester i Pennsylvania istedetfor Bradford, og da nogle Aar senere Generalpostdirektør-Embedet over hele Amerika blev ledigt, overdrog Regjeringen i England ham dette. I Forstningen

gav dette Hverv ham et umaadeligt Arbejde uden synderlig Indtægt, fordi han gjorde Alt for at lette Samsærdigheden. Allerede 1736 var han bleven valgt til Sekretær i den lovgivende Forsamling. Ifølge sin engang fattede Beslutning unddrog han sig ikke, skjønt denne Post tjedede ham. Det var ikke hans Sag at sidde passiv og nedskrive, hvad Andre tænkte, og naar Talerne var ret lange og trættende, ridsede han Figurer og Tegninger for at faa Tiden til at gaa. Med saa meget større Glæde traadte han snart efter ind som Medlem i Forsamlingen. Her kan man let tænke sig, at han blev Sjælen i det Hele, og at et Forslag sjelden gik igjennem, medmindre han ledede det Ved fort, livlig og overbevisende Tale vandt han Stemmerne.

Fornemmelig var det dog hans Dnsse at gjøre sine Landsmænd oplyste og modtagelige for hvad der var nyttigt og godt. Det af hans Foretagender, som derfor var ham det kjæreste, var Grundlæggelse af Skoler. Til dette Diemed samlede han ved frivillige Bidrag 5000 Pund Sterling. Han skaffede smukke, lyse og rummelige Lokaler i det Bedehus, som var opført for Whitefield; thi, som han havde forudsæet, da Whitefield drog bort, svandt Religiøsiteten ligesaa fort, som den var kommen, og Bedehuset stod unyttet. Skolerne inddelte han i Latin- og Græsk-Skoler — mathematiske Skoler og engelske. Deuden oprettede han en Velgjørenheds-Skole for 60 Gutter og 30 Piger. Hvert Barn nød her tre Aars Underviisning, og i de syrgelige Aar, den bestod, høstede saaledes 1200 Børn Betsignelse af den, Børn, som ellers ikke vilde have lært det Ringeste. I de Regler, som Franklin nedskrev for disse Skoler, finner hans menneskekjærlige Hjerte igjennem; thi ikke alene taler han vormt Kvindens Sag og lægger Lærere og Tilsynshavende paa Hjerte, at de ikke maa gjøre Skolen til en Tvangsanstalt, men drage Eleverne med Kundskabens frængslende Magt, saa det i Sandhed maatte kunne siges:

”de løbe til Skolen saa gjerne,
som iler til Havet en Elv.”

Men ogsaa Lærernes Sag lægger han de Overordnede paa Sinde, beder dem virke opmuntrende og gjøre dem Skolegjerningen kjær. Og naar Sygdom lægger sig hindrende iveien for deres Arbejde, efter saa eller mange Aar, da skal deres Fremtid sikres og gjøres lys i Forhold til den Nidkjærhed og Dygtighed, som de have lagt i sin Gjerning. Selv opgav han ikke indtil sin høie Alder at have Tilsyn med Skolen. Hvor langt forud for sin Tid var dog Franklin! thi med samme Iver og Nidkjærhed arbejdede og strev han for Saveriets Ophævelse.

I mange Aar forenede han sine offentlige Arbejder med sin borgerlige Stilling, men da han havde erhvervet Uafhængighed og Rigdom, overdrog han Trykkeriet til en af sine Medhjælpere og hengav sig en Tidlang til Naturstudier. Han havde lært sig selv Latin, Italiensk, Spansk og Fransk. Hans Barndomsinteresse for Eæven havde aldrig helt tabt sig; nu seilede han ud paa Havet, ikke for at hengive sig til det kvikke Sømandskliv, men for at gjøre Sagttagelser og drage Slutninger. De Studier, han her foretog af Varmegraden i Havets Strømninger, gav Navigationen et stort Opvoing. Men hans Sagttagelser og

Opfindelser er saa mangfoldige, at de her kun kunne nævnes enkeltvis som Tegns paa hans Alvidighed. Dreven af Kjærlighed til Munk lyttede han til Klangene af Glas og Tonernes Varighed, hvorefter han opfandt Harmonikaen. I sit Hus saa han, at der gik megen Varme tabt gjennem Kaminens store Abning, at Kjøkkenovnen derimod gjemte en umaadeleg Hede, som burde komme Kogefarrene tilgode. Drefter indrettede han en Kamin, sparsommelig som en Dvæ, — en Dvæ aaben som en Kamin. Allevægne blev disse Forbedringer indførte, men Franklin afflog at tage Patent derpaa, fordi han vilde, at hans Opfindelse skulde med Løst komme Enhver tilgode.

Allerede gjentød hans Navn ogsaa i Europa, da det pludselig i den videnskabelige Verden hævedes over ethvert andet paa den Tid. Man pleier at sige om ham: han fræved Himlen Lynet og Herferen Excepteret. Elektricitets Tilværelse havde allerede været kjendt flere Aar, og mange Experimenter blev stadig foretagne af berømte Videnskabsmænd. Franklin grundede ogsaa over denne Krafts Natur og Love. Farven af den elektriske Gnist, dens Bevægelse, og den Smerte, den frembragte ved Berøring, hvilken endog dræbte Smaadyr, indgav ham den Tanke, at den havde sin Oprindelse fra den samme Materie, hvis Sammenblanden i Ekkerke frembringer Lynet, som brøder frem med ustandselig Kraft og kauser Alt paa sin Wei, naar det frigjør sig. Men hvordan skulde han skaffe Beviser for Rigtigheden af denne Aaastand, uden hvilket den vilde staa som en tom Formodning?

Med den ham egne Nøiagtighed gjorde han nu en Række Forsøg, til hvilke han selv byggede Maskiner, som frembragte stærkere Elektricitet, end man hidtil havde kjendt. Endelig gjorde han en Drage af Træpiller, overtrukket med Silketoi. Langsmed Siden fæstede han en Jernstift. Denne Drage fastgjorde han til en lang Hampesnor og denne igjen til en Silkesnor. Mellem Hampesnoren, som er Løder for Elektriciteten, og Silkesnoren, som ikke er det, satte han en liden Jernnøgle, hvor Elektriciteten skulde samle sig og give sig tilkjende ved Gnister. Paa en Uveirsdag i Juni Maaned 1752 gik han ud paa en Slette. Hans Søn slinger Dragen høit i Luften og holder den ved Silkesnoren, medens Franklin i Fraastand iagttog Experimentet. Med Længsel spejder han efter Resultatet, men der gik lang Tid, og han frngter allerede, at han havde taget feil, da med Et Snavens Traade spændes, og Nøglen lades med Elektricitet. Han iler til, holder sin Finger til Nøglen og uddrager en Gnist, men fik med det Samme et saa voldsomt Stød, at det nær havde dræbt ham. Men han modtog det med Genrykkelse; thi hans Formodning var nu Visshed, og Tilværelsen af Elektricitet i Lynet var bevist. Saameget nu end Theorien i sig selv glædede ham, saa var det ham dog navnlig magtpaaliggende at gjøre den nyttig for Menneskeheden. Som Følge heraf opfandt han snart efter Lynaflederen, og ingen Kirke eller større offentlig Bygning stod nu uden dette Værn. Den Afhandling, som han udgav om sine Gtaanfninger, blev offentliggjort af et Medlem i det kongelige Videnskabselskab i London, og oversat paa Fransk, Tysk og Italiensk blev den udbredt over hele Europa.

Men fristes man ikke til at spørge: hvor ophører hans Foretagsomhed, hvor er den Kundskab, som han ikke kunde gennemtrænge med sin klare Tanke, hvor det Maal, han ikke kunde naa ved sin utrættelige Udholdenhed, naar man tilmed hører, at denne Fredens Idrætsmand traadte frem som begejstret Helt, naar Fædrelandets Forsvar krævede det. Saa stod han Vagt, saa stiftede han Krigsmateriel, endog paa egen Bekostning, saa var han Oberst for en Afdeling af Hæren. I de blodige Krige, som førtes i Europa, stod England mod Frankrig, og Virkningen heraf strakte sig til Amerika. Thi Franskmændene, som dengang eiede Kanada, gjorde Indfald i de engelske Kolonier og forbandt sig med Indianerne. Femti Aar gammel drog Franklin i Januar Maaned ud gennem Is og Sne, langt mod Nordvest for at trænge Indianerne tilbage, medens den to og tyveaarige Virginier Georg Washington gik med Hovedhæren under General Braddock mod Nord for at standse Franskmændenes Fremrørgen. Der var mellem de 13 Stater en Sammenslutning og Holdning, som vakte Moderlandets Aengstelse for altfor stor Selvfærdighed; det saa med Misnøie, at Amerikanerne udrustede Hæere og selv udnævnte Befalingsmænd. Derfor sendte England Generalerne Braddock og Loudon, som dog vilde have gjort liden Fremgang, om ikke Landets egne Bøer og især Franklin og Washington havde staaet dem bi med Raad og Daad. Amerikanerne bragte store Dfse. Men da Freden var sluttet og Frankrig havde afstaaet baade Kanada og alle sine andre nordamerikanske Kolonier til England, krævede Regjeringen alligevel Stat i Amerika. Denne Fordring krænkede Amerikanerne, som vilde hævde sin Frihed og negiede at betale, saalænge de ikke havde nogen Siemme i Moderlandet.

Flere Gange reiste Franklin som Underhandler til London og talte varmt sine Landsmænds Sag. Ved sin Overlegenhed, men fremfor Alt ved sin elskværdige Personlighed vandt han Venner i alle Kredse, endog ved Hoffet, og da det var lykkes ham at ophjse Engelsemændene om de sande Forhold, dels ved større Skrifter, dels ved Artikler i Dagbladene, gav Regjeringen omsider efter. Fordelen af den Gunst, han ved sine talentfulde Anstrengelser havde udvirket for Amerika, var saa overordenlig, at han ved sin Hjemkomst blev modtagen med de største Hædersbeviser, og Pennsylvanias Borgere tilstod ham 5000 Pund som Erkjendelighedstegn.

Senere brød England sine Løfter og krævede atter Stat. Da udbrød Frihedskrigen, og den 4de Juli 1776 erklærede de Forenede Stater sig adskilte fra England. Under denne Krig blev Franklin af samtlige Staters Forsamling sendt til Frankrig for at bevæge det til at understøtte Amerika. Her blev han af Folket modtagen med Begejstring, som en Stormand i Videnskabens Verden og som Frihedens Revrætant, og saa stor blev tillige hans Indflydelse i Kongehuset, at han vandt den franske Enevoldsthrælses Sympathi for Amerikas Frihedssag. Da ogsaa Spanien og Holland blev vundne, var Følgen heraf en Række Nederlag tillands for England, som ved Freden i 1783 maatte erkjende Staternes Uafhængighed. Som Minister i Paris gavne Franklin paa mange Maader sit Fædeland. Det var ham, som under den langvarige Krig

vedligeholdte de udenlandske Magters Interesse, ham, som ledede alle Forhandlinger med England, og som endelig udarbejdede Fredstraktaten.

Den ydre Fare var imidlertid neppe fjernet, før indre Uroligheder truede med at splitte Staterne i Partier. Trods sin høie Alder og en uheldbredelig Sygdom blev Franklin derfor kaldt tilbage for at redde Republikken, som man med saa stor Nøie havde grundet. Hans Efterfølger i Paris, Jefferson, sagde: "Franklin maa komme tilbage; han alene kan samle Partierne." I over otte Aar havde han fundet et Hjem i Frankrig. Overalt blev hans Navn nævnt med Beundring, og blandt hans talrige Venner med Kjærlighed og Agtelse. Til Gjengjæld sølte han den inderligste Hengivenhed for det Folk, hvis Hjerte banker varmt for alt Edelt og Stort. Men personlig uafhængig, som han var i alle sine Forbindelser, dadlede han ofte den lette og vanhellige Tone, som raadede i Selskabslivet, ikke mindst ved Hoffet. Engang, da nogle unge Adelsmænd ret spottede og latterliggjorde "den naive Tro", saaledes faldte de al Religion, talte Franklin med en saadan Inderlighed og Varme om den Gud, de foragtede, saa de Alle blev taufe og i Verbødighed bøiede sig.

Denne hans Uafhængighed af personlige Hensyn træder mærkeligt frem i et Svar til Strahan, med hvem han siden sit Ophold i London havde pleiet trofast Venstabskab, og som han havde regnet blandt sine kjæreste Venner:

"Philadelphia, 5te Juli 1775.

Mr. Strahan!

Du er Parlamentsmedlem og har været i Majoritetten, som bragte Dveleggelse over mit Land. Du brænder nu vore Bøer og myrder vort Folk. Se paa dine Hænder; du har dnyppet dem i dine Fædres Blod! Du og jeg have længe været Venner; nu er du min Fiende, og jeg er din.

B. Franklin."

Da Afreisen fra Frankrig nærmede sig, var der Sorg i en vid Kred; thi man sølte, at han efterlod en tom Plads, som aldrig kunde udfyldes. Hans ni og tytti Aar, og Stensmerter, som til sine Lider lammede hans Kræfter, tydede ogsaa paa, at han aldrig mere skulde gjense Europa. For at gjøre ham Reisen til Havre saa lidet anstrengende som muligt, sendte Dronning Marie Antoinette ham sin egen Bærestol, og overalt, hvor han kom frem, strømmede Folk sammen, for at vise ham sin Gyldest. Men Intet kan dog lignedes ved hans Modtagelse i Philadelphia. Tusinder af Baade, smykkede med Wimpler og Flag, omringede hans Skib, og under en ustandselig Folkjubel, som næsten overdøvede Kanonerens Torden og Klofferens Klang, steg han iland. Da mindedes Franklin hin Dag, han var gaaet ind i Bøen, fattig, forladt, uden Ven, uden Støtte, spijende sit Brød paa den alfare Bei. Og han opjendte sin Tak til Ham, som gav Søner og Held, — Gud alene gav han til Gæren.

Endnu var det ham forbeholdt som Præsident i Pennsylvanias at ordne Forholdene og bringe tilbage den nyeste Sammenslutning mellem alle Staterne. Han sad selv som Medlem i den fælles Kongres og oplevede endnu den Glæde at se Washington som Præsident i denne.

Lo og otti Aar gammel trak han sig tilbage til Privatlivet, men blev endnu bestandig raadspurgt i offentlige

Anliggender. Da en berømt Botaniker fra Boston gjorde ham sin Opvartning, fandt han ham i Haven siddende i et Væsthus med flere Herrer og Damer. Hans Hustru var død, men hans gifte Datter Sally boede hos ham. Hendes Børn løb omkring i Haven, men havde hvert Dieblif Noget at fortælle Bedstefaderen, som blev Barn igjen med de Smaa. Han var meget liblig og viste frem en Naturmærkværdighed, som var bleven sendt ham, en Sneegl med to Hoveder. "Sæt nu", sagde han, "at det ene Hoved vilde den ene ene Dei, det andet den anden, intet af dem vilde give efter!" Der blev druffet The i Haven, men Afsteningen endte i Bibliotheket, hvor Franklin udfoldede sin hele Vel-talenhed og aldeles henrev sine Tilhørere.

Det sidste Aar bandt Videlser ham som oftest til Veiet, men hans Landsfriskhed, hans Haab forlod ham ikke. Faa Dage før sin Død bad han sin Datter selv rede hans Seng, for at han kunde dø behageligt. Han var fuld af Lov og Tak til Gud for alle hans Velgjerninger; ogsaa for Smerten takkede han, den gjorde ham det lettere at sige Verden Farvel. Med tillidsfuld Tro paa Guds Barmhertighed og rolig Glæde døde han den 17de April 1790. I sit Testament skjænkede han store Summer til Skoler for fattige Børn, til Understøttelse for trængende Læregutter og til Hospitaler for de Syge.

Bed hans Jordfæstelse var over 20,000 Mennesker samlede, og i to Maanedes Tid bar hele Amerika Sorg for ham. Da Efterretningen om hans Død naaede Paris, udbrod Mirabeau, Nationalforsamlingens mest veltalende Repræsentant: "Franklin er død! Evigheden har krævet Geniet, som frigjorde Amerika og som gjød Strømme af Lys over Europa! — Det oplyste, det frie Frankrig skylder ham et Tegn paa sin Erindring, sin Smerte, ham, som i fuldere Maal end nogen Anden har tjent Filofosfen og Friheden!" I tre Dage bar Nationalforsamlingen Sorg for Franklin.

Vinterfiskeriet ved Lofoten.

(Efter N. C. Rom.)

Lager vi Kortet over de tre nordste Riger for os og betragter Norges Vestkyst ud mod det mægtige Nordhav, ser vi, at Kysten først gaar omtrent i Retning fra Syd til Nord, men derpaa bøier af mod Nordost. Følger vi saa Kysten med Blikket i denne Retning, kommer vi til sidst til den store Vestfjord. Hele den Del af Kysten, bort Blif har gennemløbet, er i Regelen overordentlig høi, vild og sønderrevet; mægtige Klippemasser stiger ofte over tusinde Fod steilt iveiret; bundløse, dybe, smale Fjorde skjærer sig stundom mange Mile ind mellem de mørke øde Fjælde lig uhyre Revner. Vignende kløftede Stræder og Kanaler stiller en utallig Mængde Der, Søime og Skjær, steile og klippesfulde, fra det faste Land.

Den Masse Der, som saaledes ud til det aabne Verdenshav slutter sig tæt op til den norske Kyst, forøges ved Vestfjorden med en umaadelig Vgruppe, der fra Norges

nordlige Del skyder sig ud i Sydvest, og idet den fjerner sig længere fra Fastlandet, danner Fjordens Grænse mod Vest, saa at denne paa det bredeste Sted ved Mundingen er en halv Snes Mile bred. Det er denne Vgruppe, der kaldes Lofoten og er Skuepladsen for det storartede Fiskeri, som vi kan takke for Klippfiken.

Nærmer man sig ved Indseilingen i Vestfjorden til Lofoten, da skuer man alt i meget lang Afstand disse graa-forte Kjæmpeklipper, der i Mariusinder har modstaaet det fraadende Verdenshavs Voldsomhed. Jo nærmere vi kommer, desto frygteligere bliver Synet af disse umaadelige Klippemasser, som ofte i ubestigelig Steilhed hæver sig 2—3000 Fod over Havfladen, lig vældige Kjæmpefæstninger med Bastioner og Taarne. Overalt ser man kun den nøgne Stenklippe uden en Tomme Muld, uden en Busk, ja uden et Græsstraa, som kunde forsone det ubante Die med denne vilde Natur. Væser der tilmed en Storm, da forøger Havets Bølger Stedets Vildhed, naar de tordnende og skummende i vildt Raseri bryder sig mod Klippernes Fod og paa de talløse Skjær, medens de voldsomme Kastevinde brølende styrter ned over Klippeinderne, pidskende Havet til Skum.

Du vil nu maaste have en liden Ide om den vigtigste Skueplads for Fiskeriet, men jeg maa tilføie, at selv de stærkeste Ord og den nøieste Beskrivelse kun formaar at give et svagt Begreb om disse Kysters ophøiede og storartede Vildhed og øde og trostesløse Karakter.

Det er ikke paa en smuk, lang Sommerdag, men paa en kold, mørk Vinterdag, jeg i Tanken snakkede at føre dig op gennem Vestfjorden til Lofoten. Heller ikke kan jeg byde dig en god solid Damper til Befordringen, men maa bede dig tage tiltakke med en skrøbelig Nordlandsbaad til vor Tankesart. Det er tilshneladende en livsfarlig Befordring paa det vilde brusende Hav, men da det er den Hest, Fiskerne rider paa sine lange Farter, vil det ikke være uden Interesse nærmere at betragte og prøve Baaden, som Farten skal foretages med. "Nordlandsbaaden" har en særegen Form og er navnlig paaafaldende lang, smal og flad. En Baad af Middelsstørrelse vil saaledes til en Bredde af 3 Alen holde en 13 til 14 Alen i Længden og ikke være mere end godt $\frac{1}{2}$ Alen høi fra Bunden til Loftterne. Den er smukt klinkbygget af tyndt Gran- eller Furubord, lige og slank i Længden, med rasht opadshøiede Stævne. Det dirrer i den tynde Skal, idet vi springer ombord for at følge med ud at bese Fiskernes daglige Dont og Farer lidt nærmere. 5 eller 6 Mand udgjør Baadens Besætning, og den dygtigste blandt disse, "Hovedsmanden", griber det smale, tykke Ror og kommanderer Baaden. Nu heises Baadens eneste Seil, et stort Raaseil, op i Masten: Baaden krænger svært, det er, som skulde den strax kuldseile, men usforcerdet passer Hovedsmanden Roret og Skjødets, idet han ler af vore hnelige Miner, medens Baaden som en Pil danser føvevende hen over Vestfjordens Bølger, saa fisker som en Wildand. Man behøver heller ikke at frygte for at kandre, thi disse Baade er saa udmærket formede og aspæfede efter Forholdene, at de aldrig kuldseiler under en dygtig og agtpaagivende Hovedsmands Kommando; og det er en i høi Grad beundringsværdig Kommando, en saadan har over sin Baad.

Det er, som var denne et levende Væsen, der paa det Nærfeste mærkede og lystrede det mindste Tryk af hans Gaand. Men Fiskeren kjender ogsaa sin Vaad, maaſte endnu nøiere end Rytteren paa Amerikas Sletter kjender sin Hest, og deraf kommer det, at han saa trygt kan betro sit Liv til den strøbelige Skal paa det farlige Hav, medens han stræber haardt for det daglige Brød til sit fattige Hjem. Og dog, ligesom Havet giver ham Føden, saaledes giver det ham ofte Døden, thi mange af Kystens Beboere "blive" paa Havet, tidligere eller sildigere. Derfor kan Fiskerne meddele os mangen en alvorlig Historie, baade om sørgelig Undergang og om skudom vidunderlig Frelse af Faren; lad os saaledes høre, hvad en af dem kan fortælle om, hvorledes det engang gik hans Fader.

En Dag, da alle Mand var ude paa Fiskeriet, brød et Uveir løs. Forførdelse paa Havet og Tængstelse iland. Paa Stranden flokkede Folk sig sammen for at modtage de Hjemvendende og spørge efter Tidender; blandt de Væntende var ogsaa Fortællerens Moder, og hun gik hjem som en grædende Enke. Man havde seet hendes Mand's Vaad gaa under. Men nogle Dage efter kom han hjem alligevel, og det var gaaet saaledes til. Som Vaaden for for Stormen over det oprørte Hav, gik den toers over i to Stykker — Noget, som paa Grund af disse Vaades Bygning snarere skal kunne træffe, end at de sildseile. Fem Mand af Besætningen "blev" (drukne), men den omtalte Mand og en halvvoget Ont kom op paa den ene Stump af Vaaden og drev saa i en Snestorm Dagen igjennem, indtil de fastedes op paa en ubeboet Klippe. Næste Morgen oprejste de en Aare, som de fandt paa Stranden og hængte et Klædesstykke derpaa som Nødtegn. Men Uveiret rasede fremdeles; ingen Hjælp og endnu en Nat paa Holmen — først Dagen derpaa kom Hjælpen. Paa Grund af Brændingen kunde Vaaden, hvorfra man lykkeligvis havde seet Tegnet, ikke lægge til Land; der blev kastet et Toug iland, dette brød de halv Forsmægtede om Livet og blev gjennem Brændingen halet ombord. Saaledes lyder den simple Fortælling; men man tænke sig de Ulykkelige's Lidelser og Dødsvaler i den lange haab- og hjælpeløse Tilstand, de havde befundet sig i midt paa Havet; og dog, hvormangen Fiskers Livsaften er ikke sildret i denne simple sanddru Historie? Ja paa den yderste af Lofotens Ørgrupper, Kyst, skal i 3 Præsters Tid intet voget Mandfolk være begravet i kristen Jord! men Fiskeriet derude mod det aabne Verdenshav er ogsaa langt farligere end i selve Vestfjorden, hvor Lofoten bryder Nordveststormens Voldsomhed, saa at Søen ikke er fuldt saa søer.

Paa den indre Side af Lofoten straaner Havbunden jævnt ned til en Dybde af 40—60 Favne, og den Banke, som er dannet i Havet paa denne Dybde, strækker sig som et bredt Belte hele Strækningen indenfor Øgruppen. Dette er Fiskebanken, eller "Stor Eggen", som Fiskerne kalder den. Indenfor denne Banke, længere ind mod Fastlandet, findes en dybere Fiskebanke, "den indre Eg", som benyttes mindre til Fiskeplads, da dens Afstand fra Land, 2—3 Mile, er temmelig stor.

Paa disse Banker indfinder sig hver Vinter en umaadelig Mængde af en stor Lofotart, som Fiskerne her kalde Skrei. Hvor de kommer fra i det umaadelige Havdyb er

eu Gaade. Om de hele Sommeren gaar i Vestfjordens Dyb eller kommer i store Stimer fra det store Ishav, eller om det er Lofot fra Alverdens Kanter, som sætter hinanden Skævne paa Fiskeeggen, ved Ingen; men man ved, at de kommer og er komne saalangt tilbage i Fortiden, som historiske Efterretninger naar.

Med Slutningen af Januar begynder de første Stimer at indfinde sig, og i Løbet af Februar og Marts kommer flere og flere. Allerede først i det nye Aar begynder de saa Fiskere, som bor ved Bankerne, at undersøge med Lodliner, om Skreien er kommen. Saalænge Loddet gaar tilbunds, er der endnu ingen; men, naar det standser i den mylrende Stime, da bringes snart den første Fisk i Land, hvor den hilses med Glæde som Forbud paa en lykkelig Fangst; thi denne er ingenlunde altid heldig. Det er vel sikkert nok, at Skreien kommer, men det er usikkert, paa hvilken af Bankerne, eller paa hvilke Punkter af disse, Massen vil indfinde sig hvert Aar.

De fremmede Fiskere samles dog ikke paa Bankerne før sidst i Januar. Lige fra Tromsø og ned til den sydlige Del af Thronhjems Stift søger Kystalmuen paa sine aabne Vaade til Fiskebankerne, trodsende det mørke Hav og de vilde Vinterstorme, for at tage Del i det store Vinterfiskeri. Allerede i Suledagene er der Liv og Røre i Fiskernes Huse Kysten igjennem. Redskaberne eftersees for sidste Gang, Risten tillaves og nedlægges, Skindklæderne lappes, Fembøringen (den største Art Fiskebaade) bødes og udstyres. Nu gaar Fiskerne ud paa Søderne i den korte dørende Vinterdag for at spejde efter god Vør. Naar ønskelig Vind saa kommer, sættes Vaaden paa Søen i en Fart, alt Tilbehør bringes ombord, det sidste kjærlige Farvel veks mellem Fiskerne og deres Familier, og den lange farlige Fart til Lofoten begynder paa de smale, dirrende Vaade, der er som stabile til ret at sno sig mellem Bølgerne og Skjærene. Med foldblodig Tryghed hoiler Fiskerne derfor i sin trofaste Vaad, selv naar Kastedvindene som sorte truende Skyer danser brølende ned fra Fjeldkløsterne og, piøfende Havet til Skum, farer hen mod Vaaden, som vilde de bortføre den driftige Seiler i en Støvsky. Men saa gjælder det ogsaa for Vaadens Mandskab at lystre Kommando. I samme Nu, som Befalingen er udtordnet af Hovedsmandens Mund, er den efterkommet, og, skulde det hælde sig, at det gik ham for langsomt, saa kan man være vis paa, at der følger en grov Trettesjættelse ligesaa kraftig som fra nogen Orlagsgast, og det falder aldrig nogen af Kameraterne ind at mufke, uagtet Hovedsmanden er deres Lige i Alt undtagen i Dvgtighed, og uagtet Husbonden ofte maa lystre, medens Ejenesjeguttien, maaſte en ganske liden Pøik, staar for Styret.

Sidst i Januar er gjerne hele den sildende Almue samlet i Lofoten. Man antager da, at der er omtrent 4000 Vaade, og, naar hver Vaad i Gjennemsnit blot antages besat med 5 Mand, ser man, at mindst Eptetusinde Mand er beskæftigede med Fiskeriet. Da rører der sig et kraftigt Liv i disse ellers saa øde Egne. Overalt, hvor en Bugt skjærer sig ind, eller hvor der mellem Holmene og Klippederne er naturlige Havne for Vaadene, ligger gjerne en midlertidig Handelsbod, hvorom der er spredt et større eller mindre Antal smaa Træhuse, som kaldes "Norboder"

og tjener til Bolig for Fisserne. En saadan Plads kaldes et "Korvær" og eies gjerne af Handelsmændene. Lad os lægge ind med Baaden til et saadant Korvær og bese Leiligheden.

Korboderne er smaa tomrede Bjællehuse med Tørvtag og en tilbygget "Sval" paa Forsiden, hvori Garn og andre Redskaber hensættes. Træder vi ind i "Stuen", det eneste Værelse i hele Huset, saa faar vi først Die paa "Gruen", der er et lavt, bredt Ildsted af Sten midt paa Gulvet, belyst af et firkantet Gul midt i Taget, "Ljoren", hvor Røgen skal trække ud. Til yderligere Behvsnning af den dunkle Stue tjener et eneste lidet Vindu med smaa, blyindsatte Ruder med besteden Udugt til den nærmeste Korbodvæg. Stuen har gjerne Jordgulv, som den har Jordtag, og langs de nøgne Tømmervægge ser man to Rækker faste Sengesteder, fattigt forsynede med en liden Smule Halm og et Skindtæppe, som hver Fisser selv fører med sig. I dette Rum ligger efter Omstændighederne en eller to Baades Mandskab, 5—12 Mand, men hvorledes de kan faa Plads derinde allesammen, er ofte vanskeligt at forstaa. Naar man nu tænker sig, hvilken Lust der bliver om Matten af saamange Menneskers Uddunstninger og af Dampen fra de sølede Klæder, der hænges til Tørring over det ryggede Ildsted, maa man undre sig over, hvorledes disse stakkels Mennesker kan holde det ud; men den haardføre, nøisomme Fisser er ikke vant til bedre fra sin Barn-dom og er saa tilfreds som Greven i sit Slot.

Saa snart den korte Dag gryr, staaer "Smaagutten" op og koger Kaffe. Naar den er færdig, reiser ogsaa Fisserne sig og kommer i en Fart i Klæderne. Er saa Kaffen drukket, iler de til søs, hvis Veiret tillader det, med en "Kavring" i Lommen og en Dunk Vand i Baaden. Det er da et herligt Syn en klar Vintermorgen at se hele Fisserflaaden drage ud fra de nøgne Klipper. Fra alle Vær kommer der sikkende den ene Baad efter den anden, og snart er hele Havet, saalangt Diet kan række, bedækket med Seilere.

Garnene, der sættes om Aftenen, har staaet ude om Matten, ja i stormfuldt Veir ofte i flere Døgn, og du kan derfor med Grund spørge, hvorledes hver Baads Fisser da i denne brogede Brimmel netop kan finde sine egne Garn og Stedet, hvor de blev efterladte paa det sporløse Dyb? De bærer sig sikkert og snilt ad med at finde dem, idet de tage Landkjending, eller, som de kalde det, Med. Fisserne lægger nemlig altid nøie Mærke til Klippernes Former og Udseende paa Land fra Habet. Antager vi nu, at de fra sin Baad, paa det Sted hvor Garnene sættes, ser f. Ex. en lav Klippespids i Nærheden af Kysten, lige under et høiere Fjeld længere inde iblandt Ogruppen, saa vil de næste Dag ved at seile saaledes, at de stadig har disse to Landemerker i samme Linie, jo netop komme over Stedet, hvor Garnene blev senkede. Men for nu hverken at seile for kort eller langt i denne Retning, har de tillige taget Med til en anden Side, f. Ex. seet en fjern Klippetinde lige over en nærmere Kloft i Fjeldet. Styres nu Baaden nøie i den første Retning til man ser de sidste Mærker i samme Stilling mod hinanden som før, saa er Baaden naturligvis atter paa samme Plet af Havet igjen. Et flydende Træmærke, en "Dubl", er ved en Line fæstet til Garnene,

og viser altsaa, hvor de staaer, tilligemed hvem de tilhører, da hvert Baadslag har sit eget Mærke paa Dublen. Saa snart de er komne ud til sine Redskaber, lader de Seilene falde, og nu ser vi dem ligge i en uendelig Række og vippe op og ned paa Bølgerne, medens de trækker Garnene.

Lad os tage med derud og se; men skal vi tage et Tag i Arbeidet med, maa vi ikke være altfor kuldskjære af os, og heller ikke bange for at tage fat, da Dphalingen ofte er besværlig, naar Søen er bevæget og Baadene hugger op og ned, mens de tunge Garn hales ind i Baaden over Rælingen, og de vældige Torst — der jo ofte i Mængde med Hovedet gennem Garnmasserne hænger i ved Skællerne — gjenstridige stritte imod af alle Kræfter. Men op maa de, Fisserne har været dem for snilde, om ogsaa en og anden til deres Uergrelse slipper løs ved den sidste fortviofede Kraftanstrengelse, netop naar de skal over Baadkanten. Livligt og rask hales Garnet ind med Dyttet, indtil Baaden er fuld, eller Garnløken er oppe. So tungere det er, desto fornøieligere gaar Arbeidet fra Haanden, sjønt vi maa sande, at det rigtignok ikke er noget Morsskabearbejde saaledes stundom Timer itræk, naar Havet er uroligt, at haandtere de sjadsfede Garn i den bidende Vintervind, saa Vandet ofte siler gennem Klæderne til Skindet, og den ene Skumregn efter den anden slaar hen over Hovedet paa de uforsvorne Gutter, naar Baaden hugger i Garnet. Dog det siger Intet, den haarde Skole har gjort dem lidt ligegyldige ved det Vaade, Kulden bider ikke saa let paa de herdede Kroppe. Naar Dyssen er endt, heises Seilet igjen, saa den tungsladene Baad rask skummer hjemad med de trætte Fiskere.

De fleste Baade kommer nu hjem op ad Formiddagen, og naar den tarvelige Middagsmad, som Drengen imidlertid har beredt, er fortæret, saa tilberedes Fisken, d. v. s. Hovedet skjæres af, Indvoldene udtages, og Lever og Nagn lægges i særskilte Kar. Fisken bliver da enten strax solgt til Skipperne, som falter den i Skibskasten og fører den videre, eller den bliver hængt ferst til Tørring paa "Hjælden." Denne bestaar af to lange Granstammer eller "Stokke" opsatte jævnsides paa solide Bulte, imellem hvilke der med behørigt Mellemrum lægges smækte Stænger, "Raabestænger", hvorover Fiskene hænges to og to sammenbundne ved Galerne, saaledes at der gennem hele Hjælden er tilbørligt Lufttræk, for derved at forvandles til tør "Stokfisk." Overalt paa Verne, hvor det er muligt ved Kysten, er Hjældene opreiste, og naar man kommer til et Vær i Fiskeiden, behøver man ikke at spørge, om Fiskeiet har været heldigt, thi de tomme eller de fulde Hjælde giver det allerfirkreste Svar.

Dog sælges der, som alt berørt, desuden en stor Del Raaafisk til Skipperne og Andre, som befatter sig med at falte, og Fartøier fra Bergen og thordhjemske Steder beskjæftiges i Hundredevis med denne Forretning. Saa snart Skipperne har faaet fuld Ladning, seiler de over til Sallen eller Helgeland, hvor Fisken udbredes paa de flade Klipper til Tørring, lægges saa lagvis paa hinanden i Stabler med tunge Stene ovenpaa for at presses flade, for siden at føres i Verdenshandelen som "Røstfisk." De fleste Skipperne har desuden allsags Varer at sælge og bortbytte til Fisserne, saa at Fiskeværerne i Maanederne Marts

og April aldeles ligner Markedspladser. Her er en Støi og Lummel, som er forfærdelig, medens de tykke Skyer af Maager, som ogsaa indfinder sig ved Værene og gjør Forretninger i Fiskeiden, med sit Skrig aldeles overdøver de tusinde Fiskeres Snak og Larm og giver det Hele et ganske eiendommeligt Præg.

Da hele Fiskeriet er ordnet ved bestemte Anordninger, maa Garnene ikke sættes paa Banken om Dagen, for at de, der fisker med Liner og Kroge paa den Tid, kan komme til uhindret.

Mod Aften seiler Fiskerne derfor atter ud og sætter Redstaberne til Matten. Naar de saa kommer tilbage, vandrør de endrægtig op til Kramboden hos Handelsmanden, hver med en raa Dorst i Haanden, som de slænger paa Dissen som kontant Betaling for en Dram og en Kringle. Til Aften er saa den stadige Net fegt Fisk, saa frisk som den kommer af Krogen, dypet i den afdagte Lever, eller ogsaa tilberedes denne til Fiskernes Indlingsret "Mølje", hvori brydes Fladbrødsstumper.

Det er imidlertid langtfra hver Dag, at Fiskerne kan komme paa Søen. I denne mørke kolde Vintertid raser ofte svære Storme og Uveir, som nøder dem til at blive iland. Da fordriver de den lange Tid med at bøde paa Garnene og med at tilberede den Fisk, de maaske ikke har kunnet overkomme de forrige Dage; eller de sover, driver, røger Tobak og faar sig en Gladder om Dagens Agheder i "Kaffehtten" ved en Kop saakaldt Kaffe, naturligvis uden Fløde og Sukker.

Efter Fiskeriloven skal der om Morgenens heises et Signal i hvert Fiskevær, naar det er saadant Veir, at alle Fiskerne uden Frygt kan tage paa Søen. Men især i Begyndelsen af Fiskeiden er Veiret i Regelen saa stormende, og Søen saa farlig, at der i Gjennemsnit neppe kan regnes to Søveir om Ugen. Undertiden hænder det ofte, at Veiret om Morgenens er taaleligt, Signalet heises, og Fiskerne drager paa Havet; men ud paa Dagen reiser der sig en af de voldsomme Vinterstorme, som koster saa mange Fisker Livet. I Vitlofoten er det ikke saa farligt, thi Fiskepladserne er saa meget omgivne med Vær, at der er Havne at naa med hvilkenjombhelst Vind. I Vestlofoten er det langt farligere, især naar Nordvesten bruser ned over Fjeldene. Falder den saa heftigt paa, at det ikke er muligt at ro sig mod Stormen ind under Land eller at krydse sig op, da er det eneste Redningsmiddel at sætte tværs over Vestfjorden til den norske Kyst; men en Fart paa 6—8 Mile paa en mørk fort Winterdag i en rygende Storm og Sø med en aaben tynd Baad, er en Udvei, som kun gribes i den allerhødeste Nød, og det har hændt, at naar en Baad vel er kommen over, har nogle af Folkene allerede været døde af Udmattelse og Kulde.

Der gaar heller intet Aar hen, uden at Høvet fordrer sine Dine under det store Vinterfæri; men Labet af et Par Baades Mandskab ansees for godt sluppet i det Hele. Enkelte Aar indtræffer derimod større Ulykker, som i lang Tid bevarer sig i Fiskernes Erindring. I Aaret 1848 den 11te Februar indtraf en saadan Ulykkesdag, hvor over 500 modige Fiskere fandt en vaad Grav i Vestfjorden. En Fisker, som ogsaa havde været ude den Dag, fortalte senere, hvorledes han undslap den visse Død. Fortællin-

gen gjengives her, men det er umuligt at gjengive hans livlige og kraftige Fortellingsmaade, eller den isnende Nædsel, som tegnede sig paa hans Ansigt ved Tanken om den Glendighed, Stormen fremfaldte.

"I flere Dage havde en stærk Sjøveist opgravet en svær Sø; men da det om Morgenens den 11te var stille, om end noget døst Veir, blev Signalet heijet, og alle Fiskerne drog paa Søen for at trække Garnene, som havde staaet i flere Dage. Vi roede ud i Stamfund, men ogsaa fra alle de andre Vær var Fiskerne ude, og da vi kom paa Søen, var hele Havet bedrekket med Baade. Vi var godt bemandede, roede hurtigt ud til vore Garn og begyndte at trække, og da der var taalelig Fisk paa, havde vi snart et Par Hundrede i Baaden. Det var vor Lykke, thi det skaffede os Ballast. Som vi nemlig ligger og trækker, kommer først et enkelt Vindstød farende hen over Søen, og derefter reiste sig, som sluppen af en Søel, en saa rasende Storm af Nordvest, som der ikke havde været i Mandes Minde. Inden 5 Minutter var hele Havet fuldt af Skum, og Stormen drev Naakfiskerne jævnhøit med Vofotfjeldene. Da var der ingen Tid at give bort, vi skar Garnene over, lod dem gaa tilbunds og reiste Masten. Men nu var Spørgsmaalet, hvor vi skulde gaa hen, og idet jeg viste op efter til Henningsvær, spurgte jeg Høvedsmanden, om han mente, vi gif op. "Vi lyt prøv", svarede han i en Tone, som udtrykte, at dette var den eneste Redning, og med 6 Klør tilbords skar vi afsted, idet to Mand uophørligt sad og øste, da Vandet foosede ind i Løbord.

"Da vi skulde se os efter de øvrige, var de Alle hver paa sin Kant. Nogle havde øieblikkelig sat Kursen ind over Vestfjorden og lænsede afsted for en liden Lap Seil. Andre havde slaaet sig sammen, og idet de lod den ene Baad drive, stibede de sig 12 Mand paa den anden og forsøgte at ro ind under Land; men Stormen var saa overhændig, at de neppe vandt at andøve. Endel havde, ligesom vi, lagt Kursen paa Henningsvær, Næsten var allerede under i det Samme, de havde faaet Masten reist.

"Det var vor Lykke, at vi havde Ballast, og at vor Baad var en af de bedste i Vofoten, men desuagtet ventede jeg hvert Dieblik, at Baaden skulde kandre, naar Naakfalberne kom farende. Hele Havet var dækket med Brag af forulykkede Baade. Vi seilede forbi to kandrede Baade, og paa hver sad 6 Mand og raable og strakte Armene ud mod os; men at forsøge paa at redde dem havde været den visse Død for os Alle.

"Som vi seiler opover, kommer vi forbi en Helgelænder, som raaber til os, at han ikke er kjendt med Indløbet til Henningsvær. "Hold efter os", var den eneste Trøst, vi formaadede at give ham; men da vor Baad var ulige bedre, var han snart agterud.

"Paa Strømmen brød det paa Steder, hvor endnu Ingen kjendte en Brænding, og som ved et Guds Underklarede vi os fra dem. Da vi kom op mod Henningsvær, var det Braat og Brand overalt; men Høvedsmanden var saa grundkjendt, at det lykkedes os at slippe igjennem. I selve Indløbet var imidlertid endnu det haardeste Dag tilbage. Vinden faldt her saa kraftig, at det var umuligt at seile, og Bølgerne brød med forfærdelig Kraft mod Skjerene i det trange Indløb. Der var blot et Hundrede

Favne fra Land; men vi havde været fortabte, dersom ikke Hovedsmanden i det samme Dieblif han kommanderede: "Seilet ned!" havde grebet en Kniv og ssaaret Vanterne over, saa at Masten gif overbord, og da der nu var mindre Fang for Vinden, lykkedes det os med Anstregelse af bore yderste Kræfter at ro Baaden op i Havnen. Her var imidlertid Alt i den yderste Forvirring. Fartøjerne var drevne løs og laa og sloges med hverandre, og selv i det ellers rolige Sund drev Søen, saa det var forbundet med Livsfare at lande. Til Hjælp for de Baade, som det lykkedes at komme op, var der spændt Louge fra den ene til den anden. I et af disse lykkedes det os at faa Tag, og vi var frelst.

"Saa snart vi kom i Land, gif vi op paa Holmen og saa ud over Strømmen. Hele Søen stod i en Damp, og enkelte Seilere kunde endnu skimtes at stride med Uveiret. Selgelænderen, som vi havde talt med, var nu lige ved Indløbet, og med bankende Hjerter fulgte vi Baadens Bevægelser. Vor Hovedsmand vred og vendte sig, hvergang Baaden kom i Nærheden af en Brænding, og pludselig udbrod han med Hæftighed: "Den er klar". Den var netop kommen over et blindt Skjær; men Søen brød, og Mandfabet forsvandt i Bølgerne".

Man kan tænke sig, at Stemningen blandt de Frelste efter en saadan Dag maa være omtrent som hos Soldaterne ovenpaa et blodigt Nederlag, naar Udelæggelsen mønstres og Kamerater og Venner savnes, dog Glæden over sin egen Frelse overdøver tilspindelende snart Sorgen over de Døde, og den travle Omfarg for Redskabernes Istandsættelse og Fiskeriet optager igjen Alles Tanker. Men skyller saa snart efter et Lig op mellem Skjærene, eller et Par Ben med Søstøvler paa, eller andre Levninger af Fornylfede, som Fiskene ikke havde fortæret, følger op fra Havbunden med Garnene, da vækkes atter den tunge Stemning fra Uveirsdagen, og de Ulykkelige Levninger stedes til Jorden fulgt af en talrig Skare Fiskere, paa hvis Ansigtter man synes at kunne læse den Tanke: "Næste Gang gjælder det maasse mig".

Vi har nu hørt om Fiskeriets gode og ende Dage, med deres farlige og møjsommelige Gjerning, og kan maasse endnu ønske at høre lidt mere om Redskaberne og Udbyttet.

Som alt omtalt, fisses der baade med Garn og Kroge. Garnene er grovt bundne med store Masser af temmelig tykt Seilgarn, for at kunne holde til de store Krabater, som de skal hente op fra det dybe Hav. Hvert Garn er, naar det er udspændt i Svøden, som det staar i Vandet, omtrent 20 Favne langt og 2 Favne høit eller bredt. Af saadanne Garn svies 12—10 Stykker sammen, saa at de danne en lang "Garnlænke", der sættes tuers over Banken nær ved Bunden; at drage og igjen sætte en saadan Lænke er som sagt Dagarbeidet for et Baadlag. Med tilbundne Sten eller Blylodder forneden, og lette Træstykker "Kavler"—eller i den senere Tid runde lufftyldte Glasflasker—foroven i Garnenes Kanter, bringes de til at staa lodret udspændte i Vandet. Ved hver Ende af Garnlænken er fæstet et langt Loug, der bennævnes Ihle, i hvis ene Ende er fastgjort en tung Sten, som hindrer Garnene i at flyde med Strømmen, og i den

anden det flydende Mærke, som viser Fiskerne hvor deres Garn staar, saa at de kan fjerne dem fra andre. Ovennævnte Antal Garn er imidlertid langtfra nok til en Baads Udrustning. Trækablerne bliver nemlig snart saa vanddrufne, at de ikke formaar at holde Garnet iveiret, ligesom dette imellem maa tørres for ikke at raadne; man maa derfor have flere Sæt Garn for at have nogle til Tørring og Bødning, medens andre staar i Søen. Da man desuden maa have Garnsæt i Baghaanden for at erstatte dem, der kan gaa tabt i Uveir, saa ser man let, at Udrustningen til Garnfiskeriet kræver en stor Mængde Garn. Ved Streifiskeriet længere Syd paa Kysten, hvor det drives med "Dtinger"—omtrent 22 Alen lange aabne Baade—flere Mil fra Land, regnes endog 80 Garn, hvoraf de fleste dog er ældre og bødte, til en 7 Mandes Baadbefætning, endstjønt de kun udsætter 20 til 30 ad Gangen hver Dag.

Et særdigt Torslegarn koster omtrent 3 Spd.; men Værdien ligger for en stor Del i det anvendte Arbeide, saa at naar den flittige Fisker kjober Gamp, som spindes og binde i Huset, koster et Garn kun en Specie; regnes hertil Loug til Kanterne og Kavler, saa kommer Garnet ham omtrent paa en 2 Spd., og den flittige Fisker finder altid saomange ledige Timer, at han kan binde de fornødne til eget Brug.

I godt Veir er den almindelige Fangst henved 400 Fisk for hver Garnbaad, men ofte mere, ja undertiden indtil en 12—1400 Stykker. Da en Fembøring imidlertid kun kan bære omtrent 800 Fisk, maa der paa en saa heldig Dag gøres to Vendinger for at tømme Redskaberne. Hundredet af raa Fisk er omtrent $2\frac{1}{2}$ Spd. værd i Lofoten. Dertil kommer saa Lever og Kogn, som først udtages; omtrent en Tønde af hver Sort faaes af 4—600 Torsf. Kognen betales med 2—3 Spd. Tønden, og 3 Tønder Lever giver 2 Tønder Tran, som omtrent har en Værdi af 10 Spd. Tønden. Naar en Baad altsaa gjør en god Fangst, bliver det ikke saa lidt at fordele paa Mandfabet, og de kan nok have Raad til at ombytte en Torsf med Brændevin og Brød i Kramboden. Fordelingen af Udbyttet sker efter "Luter" (Lodder), idet i hvert Baadlag en Lod eller Part regnes til Eiereren eller Eierne af Baad og Seilredskaber, og forresten en "Lut" til hver Fisker, der er i Befætningen med de fornødne Garn. Mange Gange kan dog Udbyttet være fattigt nok, naar Stimerne kommer paa uventede Steder: da flyver Nygterne fra Vær til Vær, at nu er Streien kommet her eller der, og man ser Fiskerne at fare aasted til de betegnede Steder, ligesom Guldraverne til nye Miner, for — ligesaaofte at vende skuffede tilbage. Trods de rige Fiskemasser er derfor den norske Fisker i Regelen ligesaa fattig, som han er nøisom og udholdende.

Det bedste Fiskeri falder gjerne i Slutningen af Mars, da Fisken begynder at gyde Kogn i saadan Maasse, at Havet paa Fiskebankene bliver aldeles tykt og grumjet. Der kommer da Uro i Fisken, som løber i Garnene i Hundredevis; men i Begyndelsen af April begynder allerede Stimerne at trække bort, og Fiskerne at berede sig til Hjemreise, og naar den 14de April kommer, er der neppe en fremmed Fiskerbaad tilbage i Lofoten, saa at det eneste,

der minder den Forbiseilende om Fiskeriets Bedrift i denne vilde Vikrog, er Hjældene paa de øde Holmer, hvor Træet istedetfor Blade bærer store Fiskemasser. Men træder man i Land ved de forladte Korvær, vil man have sin Nød ved at vade op over Strandbredden gennem det tykke Lag af Fiskeindvolde og Fiskehoveder, der, tilligemed al anden Urenlighed, som er opdyngnet omkring Korboderne, forpester Luften med en ulidelig Stank. Dog dette, hidtil kun besværlige og unyttige Affald har man i den nyere Tid ogsaa haft Opmærksomheden henvendt paa, for at bringe noget Godt og Nyttigt ud deraf. At dette ogsaa er lykkedes, derom vidner de mange Ladninger "norssk Fiskeguano", som i de senere Aar ogsaa har fundet Vej til andre Lande for at frugtbargjøre Markerne; thi denne udmærkede Gjødning er netop for en Del tilberedt af hint stinkende Affald fra Fiskerierne.

Saa spredes da hine hærdede Søgutter atter til alle Sider, og iler glade mod det fjære Hjem paa den barske Kyst, hvor Hustru og Børn længselsfulde venter paa Forsørgerne. Stundom er den tunge Tidende alt naaet hjem om, at Baaden, hvorpaa Mand og Sønner var, er gaaet under; men til andre Sider hører Familien Intet før om Baaren, naar de andre Baade kommer hjem. De glider forbi, den ene efter den anden, kun denne ene kommer ikke, og Ingen har hørt noget om den; forgjæves gaar Kvindfolkene hver Dag op paa Hviderne, for at "gløtte" efter det velkendte Seil,—det er ingensteds at se, og da skjøner omsider den trøstesløse Enke og Smaabørnene, at "han Jar blev". Men er der saa en liden "Halvbrøder" igjen, som ikke var med iaar, saa trøster han vel Moderen med, at til næste Aar kan han ro som halv Karl og saa halv Lod til Underholdning for dem alle.

I Juni Maaned kommer egentlig først Fiskerens Høst. Bestemt den 12te Juni begynder man at nedtage den tørre Fisk af Hjældene, og fra alle Kanter strømmer atter Baadene til, for at tage hver sin Lod. Ligeledes samles en Mængde Jagter og andre Fartøier fra Bergen og de throndbjemiske Kyststeder, velforsynede med Varer til Fiskernes Forsyning, saa at der nu atter foregaar en livlig Lufthandel, saavel som Omsætning for Penge, mellem Skipperne, Kjøbmændene og Fiskerne.

I al denne Mellemtid har Hjældene skjettet sig selv, og kun ganske enkelte Bær været underkastet et tarveligt Tilsyn af Fiskeværeieren; men til Trods for den gode Leilighed er kun Lidet eller slet Intet bortskjaalet. Først paa Hjælden er ligejaa sikker uden Vogtning, som Kornet paa Marken nede hos os.

Snart drager imidlertid atter Fartøierne bort med Byttet, som Mod og Udholdenhed har fraaristet det mægtige Hav, og ligesom ene Fiskeriet har muliggjort et nøjsomt Liv for mange Tusinde langs den gylde Kyst, saaledes er det atter Fiskeriet, hvorpaa det rige Handelsliv og Velstand grunder sig, som har hjemme i Bergen og mange andre mindre Kjøbstæder og Handelspladser paa den norsske Kyst, hvorfra den tørre og salte Fisk, som en særdeles vigtig Handelsartikel, føres hele Verden om. Da naar Nordmændene kan rose sig af, at den norsske Handelsflaade er den største i Europa næst den engelske, da er det først og fremmest atter Fiskeriet og Fiskeriet, som de

kan takke for den Væ og for den Velstand, de har af, at det norsske Handelsflag kjendes i alle Havne, og at norsske Fragtskibe farer paa alle Verdens Have og Kyster, bemandede med hine hyperlige Søfolk, der fra Barnsben er øvede i at tumle sig langs Kysten paa et fraadende Hav og er blevne hærdede ved Savn, Nød og haarde Anstrengelser.

Sikringsmidler mod Lynild.

Man finder vel i mange Bøger mere eller mindre fuldstændige Fortegnelser over Sikringsmidler mod den dræbende Lynild, men desuagtet er det neppe overflødig at omtale de nyere og nyeste Erfaringer i denne Retning. Foreløbig kan man trøste sig med, at Faren for at blive dræbt af Lynilden er betydelig mindre end Faren for at omkomme ved Kjørsel med Heste eller paa Jernbanen. Den ængstende Følelse, som man betages af under et stærkt Tordenveir, er desuagtet ikke ringe og finder sin Forklaring ved den elektriske Spænding mellem Skyer og Jord, som i høi Grad paavirker pirrelige Nerver. Selv store Helte og ellers stærke og sunde Personer kan betages af en næsten latterlig Frygt for Uveir. Keiser Augustus, der ved Tiden for Kristi Fødsel beherskede næsten hele den bekjendte Verden, viste sig frygtssom under Tordenveir og klædte sig til Beskyttelse i en Dragt af Sælhundskind og Slangeham, foruden at han tillige skjulte sig i en Kjælder under Jorden. Den sidstnævnte Muldvarpevisdom hylde endnu af Mange. Keiseren og de Fornemme i Japan har særegne underjordiske Smuthuller til dette Niemed, og i Paladshaven i Jeddo findes der en dyb, vandtæt muret Grotte, over hvilken befinder sig et Vandbassin, der kan slukke Lynilden, hvis denne skulde slaa ned i Grotten, hvor Keiseren strax tager Ophold under et Uveir. Vand er en af de bedste Ledere for Elektriciteten og derfor en god Lynafleder; ikke desmindre har der været Tilfælde, hvor Lynilden ved at slaa ned i Damme og Søer har dræbt alle Fisk deri. Slaar Lynet ned i en Dam med Fisk, saa kan de ikke dræbte Fisk kun frelses derved, at Vandet løber ud, og at der kommer friskt Vand istedet.

Opholdet under Jorden yder ikke nogen afgjort Sikkerhed, thi man kjender Eksempler paa, at Lynilden er gaaet igjennem de tykkeste Mure, og trængt thye til tredive Fod ned i Jorden. De mest bekjendte Beskyttelsesmidler ere Silke og Glas, naar de omgiver Legemet paa alle Sider. Den samme Lynstraale, der knuser de tykkeste Mure og Jernmasser, glider magtløs hen over Silke og Glas. Derimod udøver metalliske Gjenstande paa vore Klæder eller tæt i vor Nærhed en stærk Tiltrækning for Lynilden. I Fængslet i Wiberach var thye Fanger samlede i et Rum under et Tordenveir. Lynet slog ned, og den Ænfte af dem, der var lænket paa Hænder og Fødder, blev truffen af Straalen og dræbt paa Stedet.

Følge den berømte Naturforsker Arago's Anskuelse behøver man isvrigt ikke at ængstes over de mindre Gjenstande af Metal, saasom Uhre, Ringe, Medaillons osv., som man bærer paa sig. Paa Personer, der ere blevne dræbte af Lynild, har man rigtignok i de fleste Tilfælde fundet disse Gjenstande mere eller mindre beskadigede, ja endog fuldstændig smeltede. Herved viser Lynilden sig som en stor Gaade. Personer er blevne truffne af Lynilden, uden at den har skadet dem i mindste Maade, medens derimod Penge eller andre metalliske Gjenstande, som de bar paa sig, var smeltede. Saaledes fortæller Kundmann om en ung Pige, hvis Messingpil i Haaret blev smeltet af Lynilden, uden at et Haar blev frummet paa hendes Hoved. Arago saa en Dame i Paris, hvis Guldarmbaand blev revet of Gaandledet af hende, uden at hun selv fik den mindste Skramme. Dette klinger utroligt, men er dog en i utallige Former og Tilfælde videnskabelig stadfæstet Kjendegjerning. Man har endog fundet smeltede Penge hos Personer, der ere truffne af Lynild, uden at Sommerne var brændte.

Ja, Elektriciteten er endnu, hvorofte den end viser sig i Naturen og trods dens blændende Lyn, den dybeste, mest tilfløede Hemmelighed. Faraday, den berømte engelske Granster af Elektriciteten, blev engang, efterat han havde tilbragt fyrgetyve Aar med at studere den og strevet fire tykke Bind derom, spurgt: "Naa, kjære Faraday, sig mig nu engang tydelig, hvad er egentlig Elektriciteten?" — "Det skulde De have spurgt mig om for fyrgetyve Aar siden," svarede han, "nu ved jeg det ikke mere."

Franklin, Lynaflederens berømte Opfinder, anbefaler i Huse uden Lynafledere som Forsigtighedsregler at undgaa Nærheden af Dove eller Kaminer, fordi Soden er en god Elektricitetsleder; ligesaa Nærheden af Metaller og Speile, og som sikreste Mittel anbefaler han at tage Blads under et Uveir i Midten af Bærelset; dog maa der ikke hænge nogen Ufsekrone paa dette Sted. Faren forøges, naar en stor Del Menneſter eller andre levende Væsnere ere trængte sammen paa et Sted. Det er altsaa godt, under et Uveir at undgaa store Forsamlinger i Theatre, Kirker osv., og selv hjemme er det rigtigst at sørge for, at den hele Familie ikke frygtſom flokker sig sammen i et Bærelse. Alle levende Væsnere uddunſte nemlig, især under et Uveirs trykkende Luft, Vanddampe og disse ere, som al fugtig Luft og Vand, gode Ledere for Elektriciteten. Derfor bliver ogsaa Faarehjorder, som flokke sig sammen i det Frie, hyppigt ramte af Lynet. Korn, Vegetabilier og andre Masker, som uddunſte Fugtighed, tiltrække let Lynilden.

Den, som i det Frie overrastes af et Uveir, maa her være forsigtigere end hjemme. For det Første maa han ikke i Hui og Hast ile mod Vinden, fordi der da altid bag ved ham opstaar tvædere Lufsig, som let kan trække det i Nærheden nedslaaende Lyn til sig. Ligesaa er det som bekendt meget farligt at tage Blads under høie Træer, der er vaade af Regnen. Deltene maa man, naar man ikke kan naa at komme under Tag, forenætte at lade sig gjennembløde og roligt gaa sin Vej, end at løbe afsted eller at søge Ly under Træer eller andre høit opragende Gjenstande. En Del Menneſter, der engang søgte Ly un-

der Indgangen til en Landsbykirke mod en Tordenregn, blev ihjælslaet af et eneste Lyn. God, som med Heste og Vogn overrastes i det Frie af et Uveir, handler rigtigst i at vende Hestene med Ryggen imod Stormen og holde stille med dem. Blive de ikke staaende af sig selv, maa de holdes ved Tømmen i nogen Afstand.

I Regelen spores et Uveirs Nærmelse længere Tid forud, saa at man, naar det Mudsatte ikke kan undgaaes, itide søger at komme i Hus. Men Forsigtighedsregler ere kun nødvendige, naar Uveiret er lige over vore Hoveder. So længere det varer mellem Lynene og Tordenstraldene, desto fjernere er Faren. Men dette Tidrum bliver rigtignok ogsaa meget hurtig kortere og kortere, da Tordenſkyerne komme ilende med en fabelagtig Hurtighed og da ogsaa ofte ligesaa hurtigt jage bort over vore Hoveder. Disse Uveirſkyer have ogsaa, som det kaldes, sin egen Vind, og det er ikke sjældent, at et Uveir, der alt er droget forbi, vender tilbage med forstærket Kraft eller følges af et endnu mere rasende. Undertiden farer ogsaa Lynet ud fra flere Tordenſkyer paa engang, saa at man kun da med fuld Sikkerhed kan anse sig fri for Fare, naar der mellem Lynene og Tordenstraldene hengaar saa megen Tid, at man kan tælle til femten eller til tyve. Endelig lægger man Mærke til, at Faren i det Frie aldrig er saa stor som paa Sernbaner eller paa Vogne med Heste for.

Gvalens Plagaaender.

Undertiden ser en Hvals Ryg saaledes ud, at man skulde tro, den havde været i Kamp med store Rovdyr. Dette skriver sig imidlertid fra Hvalensene, som i Lufdens søndergnavne dens Ryg. Om Sommeren er denne Plage værſt, og da ser man ofte store Skarer af Waager ledsage Hvalen. Saasnart den dukker op af Vandet for at drage Ande, floar de ned paa dens Krop og forterer de ælle omtrent 1 Tomme lange Sniltgæster. Herved beviser de Hvalen uden Tvivl en stor Velyjning, men Næbbenes Roden i den af Saar opfulgte Hud maa just ikke høre til de behageligste Fornemmelser.

"For Hjemmet,"

et Tidſkrift for nyttig og underholdende Læsning, udkommer 2 Gange om Maanedes og koster \$1.50 Aaret i Forſtud. Paa 6 betalte Exemplarer gives det 7de frit. Samles ſtørre Klubber, gives bedre Betingelser. Nogle fuldstændige Exemplarer af Aarangen 1873 kan endnu faas tilhendi frit for \$1.50. En tidligere Halvaargang i Oſtav, indeholdende blandt Andet "Præſtegaardens i Hargen", sendes frit for 60 Cents.

Adresse Drawer 24,

Decorah, Iowa.

Indhold: Alf Brug. — Benjamin Franklin. — Vinterſiferiet ved Vofoten. — Ziftingsmidler mod Lynild. — Gvalens Plagaaender.

Trykt hos B. Anundſen, Decorah, Iowa.